

PKK SİLAHI YERƏ QOYMAĞA MƏCBUR EDİLDİ

TERROR ÜZƏRİNDƏ MÖHTƏŞƏM QƏLƏBƏ

Uzun illərdir Türkiyəyə qarşı təzyiqlərdə istifadə edilən PKK terror təşkilatı 50 ilə yaxın davam edən münaqişədən sonra özünün ləğvini elan edib. PKK yaydığı açıqlamada qrupun adı altında həyata keçirilən "bütün fəaliyyətlərin" başa çatdığını bildirib.

Türkiyənin milli müdafiə naziri Yaşar Gülerin Azərbaycan səfəri diqqət çəkir. Prezident İlham Əliyevin mayın 13-də Yaşar Güleri və Türkiyənin Milli Təhlükəsizlik Şurasının Baş katibi Okay Məmişli qəbul etməsi PKK-nın ləğvi kontekstində yaranmış geosiyasi mənzərədə Bakının mövqelənməsini qeyd edir.

SƏHİFƏ 3-də

91 İNSAN ALVERİ QURBANI MÜƏYYƏN EDİLİB

Kipr və Qvatemalada üç vətəndaşımız insan alverində təqsirləndirilərək həbs edilib. Azərbaycana readmissiya edilən şəxslərdən birinin Yunanıstanda insan alverinin qurbanı olduğu müəyyənlaşıb.

SƏHİFƏ 10-da

"TEKNOFEST-2025"DƏ ADLARINDAN SÖZ ETDİRƏNLƏR

"Komanda adlarını seçərkən milli kimliyimizi əks etdirməyə xüsusi önəm veririk. "Qızıl Qaya", "Xudafərin", "İçərişəhər" kimi adlar sadəcə simvol deyil. Onlar tariximizi, mədəniyyətimizi və milli ruhumuzu texnologiya ilə birləşdirən körpüdür."

SƏHİFƏ 7-də

ÜÇ MİN İLLİK TARİXİ OLAN "CƏNNƏT ŞƏHƏR"

İspaniya incisi Malaqa 2018-ci ildə dünyanın xoşbəxt şəhəri seçilib. Bu gün də bu əsrarəngiz şəhər unudulmaz tətillər üçün unikal məkanlardan hesab olunur. Burada ziyarət etmək üçün maraqlı yerlər çoxdur.

SƏHİFƏ 15-də

"KASPI" QƏZETİ 1881-Cİ İLİN YANVARINDAN NƏŞR OLUNUR. QƏZETİN ÇAPI 1999-CU İLDƏ BƏRPA OLUNUB

17 MAY ŞƏNBBƏ 2025

№ 18 (4219)

Qiyməti - 60 qəpik www.kaspi.az

"BU GÜN BİZİMLƏ HESABLAŞMAYAN SABAH PEŞMAN OLUR"

GÜCLƏNƏN MÖVQEYİMİZİN NÖVBƏTİ TƏSDİQİ

"Avropa Siyasi Birliyi" ilə bağlı ən yadda qalan məqam təbii ki, 2022-ci ilin Praqa sammitidir. Tarixi qələbəmizdən sonra iki il ərzində aparılan sülh prosesində dönüş nöqtəsi məhz Praqa sammiti çərçivəsində aparılan danışıqlar zamanı qoyulub.

AVROPA LİDERLƏRİ TİRANADA TOPLAŞDI

Tiranada "Avropa Siyasi Birliyi"nin 6-cı Zirvə toplantısının açılış mərasimi keçirilib. Prezident İlham Əliyev tədbirdə iştirak edib. Tədbirdə innovasiya, enerji və sənaye davamlılığına keçid yolu ilə rəqabətqabiliyyətli və Avropanın yeni dünya kontekstində lider mövqe tutması kimi mövzular müzakirə olunub.

BEYNƏLXALQ ALƏMDƏN ALINAN DƏSTƏK

Dövlət başçısının müxtəlif beynəlxalq platformalara ali qonaq qismində dəvət olunması, ölkəmizlə əməkdaşlığın genişləndirilməsinə maraq göstərən ölkələrin sayının durmadan artması Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə orta və regional güc kimi tanınması, qəbul edilməsi deməkdir.

SƏHİFƏ 2-də

ONU HƏM DƏ "MEMAR" ADLANDIRIRLAR

DONALD TRAMPIN "BOZ KARDİNAL" I

Ağ Ev 150-dən artıq ölkəyə qarşı rüsum tətbiq edib. Sonuncu təşəbbüsün müəllifinin kim olması barədə çoxdan idi ki, müzakirə gedirdi. Bəlli olub ki, bu şəxs ABŞ inzibati-Büdcə İdarəsinin rəhbəri Rassel Voutdur. Onu daha çox Tramp komandasının "boz kardinal"ı kimi qələmə verirlər. "Bloomberg" Ağ Evdəki mənbələrinə istinadən yazır ki, Vout hökumətdə Trampdan sonra ən nüfuzlu şəxsdir.

SƏHİFƏ 5-də

DÜNYA SÜLH YOLUNU İSTANBULDA AXATARIR

Türkiyə beynəlxalq proseslərin dalana dirəndiyi bir dövrdə münaqişələrin həllinə əhəmiyyətli töhfələr verməklə adından söz etdirməyi bacarır. Bu, Türkiyənin beynəlxalq aktor kimi güclü dövlət olduğunun isbatıdır.

SƏHİFƏ 4-də

"QARA GÜN" ÜÇÜN ETİBARLI YATIRIM

Qızılın qiyməti son beş il ərzində üç dəfəyə yaxın yüksəlib. Bu səbəbdən dövlətlər və mərkəzi banklar da investisiya vasitəsi kimi onu seçir. Ekspertlərin fikrincə, qızıl sadəcə vətəndaşları da dar gündən xilas edən ən effektiv vasitədir.

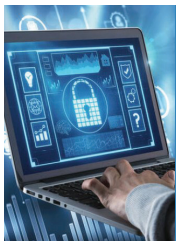
SƏHİFƏ 12-də

FUTBOLUMUZUN TEZ PARLAYIB TEZ SÖNƏNLƏRİ

Əzmlə çalışarsa, Amin Rzayev nəinki Premyer Liqada, hətta beynəlxalq səviyyədə də futbolumuzun yeni simasına çevrilə bilər. Əks halda, o da adı keçmişlər sırasında xatırlananlardan biri olacaq.

SƏHİFƏ 16-da

Operativlik yaratsa da, çökmə riski var

SƏHİFƏ 6-da

Cibi də yandırır, evi də...

SƏHİFƏ 14-də

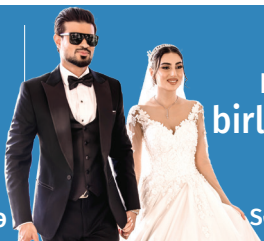
İxtisası deyil, qrupu seçməyin fəsadı

SƏHİFƏ 13-də

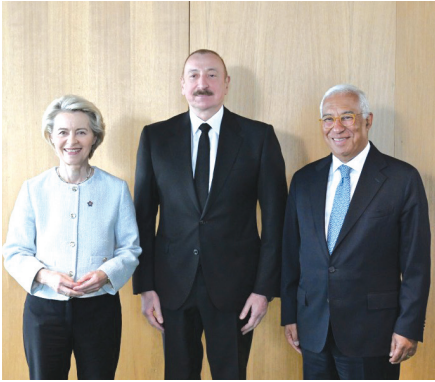
Hotellərimiz niyə boş qalır?

SƏHİFƏ 11-də

Sevgi və məntiqin birləşdirdiyi cütlük

SƏHİFƏ 8-9-da

Tiranada Azərbaycan-Aİ danışıqları

Prezident İlham Əliyevin mayın 16-da Tiranada Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Antonio Košta və Avropa Komissiyasının Prezidenti Ursula Fon der Lyayen ilə görüşü olub.

Antonio Košta və Ursula Fon der Lyayen Azərbaycanın Avropa İttifaqının vacib və etibarlı tərəfdaşı olduğunu bildirərək, ölkəmizin xüsusilə Avropanın enerjiyə ehtiyacı olan zaman göstərdiyi dəstəyi yüksək qiymətləndirdiklərini deyiblər. Azərbaycanın Mərkəzi Asiya regionu ilə əlaqələri və Orta Dəhlizdə aparıcı rolunu vurğulanıb. Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın Avropa İttifaqı ilə əlaqələrə mühüm əhəmiyyət verdiyini deyərək, ölkəmizin Avropanın enerji təhlükəsizliyində roluna toxunub.

İlham Əliyevlə Nikol Paşinyanın ayaqüstü görüşü olub

Prezident İlham Əliyevin Albaniyanın paytaxtı Tiranada Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyanla ayaqüstü görüşü baş tutub. “Report”-un verdiyi məlumata görə, görüş “Avropa Siyasi Birliyi”nin 6-cı Zirvə toplantısı çərçivəsində olub.

Qeyd edək ki, Tiranada keçirilən “Avropa Siyasi Birliyi”nin 6-cı Zirvə toplantısı çərçivəsində Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan ilə Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan arasında da qısa söhbət olub.

“Report” xəbər verir ki, bu barədə Ermənistan KİV-i məlumat yayıb.

GÜCLƏNƏN MÖVQEYİMİZİN NÖVBƏTİ TƏSDİQİ

Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında “Avropa Siyasi Birliyi” ilə bağlı ən yadda qalan məqam təbii ki, 2022-ci ilin Praqa sammitidir. Tarixi qələbəmizdən sonra iki il ərzində aparılan sülh prosesində dönüş nöqtəsi məhz Praqa sammiti çərçivəsində aparılan danışıqlar zamanı qoyulub.

AZAD ƏLİYEV
azad.aliyev@kaspi.az

Albaniyanın paytaxtı Tirana şəhərində “Avropa Siyasi Birliyi”nin 6-cı Zirvə toplantısının açılış mərasimi keçirilib. Prezident İlham Əliyev tədbirdə iştirak edib. Builki Zirvə toplantısında ümumilikdə 50-yə yaxın ölkədən dövlət və hökumət başçıları iştirak edirlər.

Tədbirdə innovasiya, enerji və sənaye davamlılığına keçid yolu ilə rəqəbatqabiliyyətli və iqtisadi təhlükəsizlik, miqrasiya, Avropanın yeni dünya kontekstində lider mövqe tutması kimi mövzular müzakirə olunub.

Qeyd edək ki, “Avropa Siyasi Birliyi” təhlükəsizlik, iqtisadi sabitlik və demokratik idarəetmə kimi sahələrdə əməkdaşlığı gücləndirmək məqsədilə həm Avropa İttifaqı daxilində, həm də ondan kənarda kiçik və böyük ölkələr arasında siyasi və iqtisadi koordinasiyanı təşviq etməyə yönəlmiş hökumətlərarası platformadır. Birliyin məqsədi ümumi maraq doğuran məsələlərin həlli üçün siyasi dialoqu və əməkdaşlığı inkişaf etdirmək, Avropa qitəsinin təhlükəsizliyini, sabitliyini və rifahını gücləndirməkdir.

SUVERENLİYİN TAM BƏRPASI PROSESİNİN BAŞLANGICI

Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında “Avropa Siyasi Birliyi” ilə bağlı ən mühüm yadda qalan məqam təbii ki, 2022-ci ilin Praqa sammitidir. Tarixi qələbəmizdən sonra iki il ərzində aparılan sülh prosesində dönüş nöqtəsi məhz Praqa sammiti çərçivəsində Azərbaycan və Ermənistan arasında aparılan danışıqlar zamanı qoyulub. Praqa sammiti Azərbaycanın döyüş meydanındakı hərbi qələbəsinin nəticəsinin diplomatik və siyasi müstəvidə rəsmən təsdiqi idi. Xatırladaq ki, Praqada Prezident İlham Əliyev Fransa, Avropa İttifaqı və Ermənistanın Azərbaycana qarşı planını pozmaqla Emmanuel Makronla Paşinyanı ölkəmizin ərazi bütövlüyünü

tanımağa və Alma-Ata deklarasiyasına istinad etməyə məcbur etdi. Təbii ki, Makron və Paşinyanın

Azərbaycan ərazi bütövlüyünü tanıması öz xoşları ilə baş vermədi. Prezident İlham Əliyev çoxgədişli uğurlu kombinasiya quraraq onlara başqa çıxış yolu qoymadı.

Praqa sammitinin nəticələri

Dövlət başçısının diplomatik liderlik qabiliyyəti və qətiyyətli iradəsi ilə İrəvanın Qarabağı rəsmən Azərbaycan ərazisi kimi tanıması bölgəmizdə yaşanan bütün prosesləri köklü şəkildə dəyişdi. Xatırladaq ki, bu qərar zamanı hələ rus sülhməramlıları Azərbaycan ərazisində idi və separatçı rejim onların dəstəyi ilə varlığını sürdürməyə çalışırdı. Lakin Praqa sammitinin nəticələri Azərbaycanın suverenliyinin tam təmin edilməsinin bünövrəsini qoydu. Rusiyada Qarabağdan heç bir zaman çıxmayacaqlarını, hərbi mövcudluqlarını davam etdirəcəklərini iddia edən siyasilər və ermənipərəst şovinstlər Azərbaycanın ali rəhbərliyinin diplomatik qələbəsi qarşısında tam aciz bir vəziyyətə düşdülər. Nəticə isə bəllidir. Məhz həmin sənəd Qarabağda müvəqqəti yelədən rus sülhməramlılarının çıxarılmasını sürətləndirdi.

Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü və suverenliyini tam təmin etməsi həm də ölkəmizin çoxşaxəli xarici siyasət kursunun daha müstəqil şəkildə həyata keçirilməsinə zəmin yaradıb. Bu gün Bakı həm Şərq, həm də Qərblə çoxistiqamətli, bərabərhüquqlu tərəfdaşlığa və ikitərəfli münasibətlərə malikdir. Çinlə, Avropa İttifaqının bir çox aparıcı dövlətləri ilə strateji tərəfdaşlıq sənədlərinin imzalanması, Avropanın enerji təhlükəsizliyi və alternativ nəqliyyat dəhlizləri baxımından Azərbaycana ehtiyacının artması Prezident İlham Əliyevin uzaqgörən siyasi gedişlərinin və uğurlu diplomatik kombinasiyalarının nəticəsidir.

“Bu gün bizimlə hesablaşmayan sabah peşman olur”

Dövlət başçısının “Avropa Siyasi Birliyi” də daxil olmaqla müxtəlif beynəlxalq platformalara ali qonaq qismində dəvət olunması, ölkəmizlə əməkdaşlığın genişləndirilməsinə maraq göstərən ölkələrin sayının durmadan artması Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə orta və regional güc kimi tanınması, qəbul edilməsi deməkdir. Hazırda isə dünyada gedən

proseslər və çoxqütblü dünya düzəninə formalaşmağa başladığı şəraitdə məhz orta güc dövlətlərinin mövqeləri, ümumi güc balansında rol artmaqdadır. Bu, ölkəmizin müxtəlif mərkəzlər və münaqişədə olan dövlətlər arasında vasitəçilik missiyasına ev sahibliyi etməsində də özünü büruzə verir. Azərbaycanın artan əhəmiyyəti, nüfuzu, şərtləri ilə artıq hamı hesablaşır.

Prezident İlham Əliyevin mayın 10-da Ağdama səfəri zamanı vurğuladığı kimi: “Təsədüfi deyil ki, Azərbaycana dünyada olan münasibət, - hətta bizə düşmənçilik edən dairələr, qüvvələr, ölkələr bilir ki, biz ləyaqətli xalqıq, hörmətə layiq olan xalqıq və bizimlə hesablaşmaq lazımdır. Ən azı yaşadığımız bölgədə bizimlə bu gün hesablaşmayan sabah peşman olur”.

TERROR ÜZƏRİNDƏ MÖHTƏŞƏM QƏLƏBƏ

PKK-

nın ləğvi
möhtəşəm
hadisədir.Bu, qəti
şəkildə
PKK-nın
üzərində
qurulan
ideoloji
təməllərin,ərazi
iddialarına
əsaslanan
silahlımübari-
zələrin
məhiyyət
etibarilə
köhnəl-
diyini
sübut edir.

AQŞIN KƏRİMOV

Uzun illərdir Türkiyəyə qarşı təzyiqlərdə istifadə edilən PKK terror təşkilatı 50 ilə yaxın davam edən münaqişədən sonra özünün ləğvini elan edib. PKK yaydığı açıqlamada qrupun adı altında həyata keçirilən “bütün fəaliyyətlərin” başa çatdığını bildirib. Terror təşkilatının ləğvini elan edən gün isə Türkiyə Respublikasının milli müdafiə naziri Yaşar Gülerin Azərbaycana səfəri diqqət çəkir. Üstəlik, PKK-nın qərarı Bakıda mayın 8-də keçirilmiş Türkiyə-İsrail danışıqlarından sonraya təsadüf etdi. Prezidenti İlham Əliyevin mayın 13-də Yaşar Güleri və Türkiyənin Milli Təhlükəsizlik Şurasının Baş katibi Okay Məmiş qəbul etməsi PKK-nın ləğvi kontekstində yaranmış geosiyasi mənzərədə Bakının mövqelənməsini qeyd edir.

PKK-YA QISA TARİXİ BAXIŞ

Türkiyə 50 ilə yaxındır ki, 1978-ci ildə Abdullah Öcalan tərəfindən qurulan, 1984-cü ildə açıq silahlı mübarizəyə başlamış PKK ilə müharibə aparır. Qurulduğu gündən bəri on minlərlə insanın həyatını itirməsinə səbəb olan terror təşkilatı marksist-leninci və etnik separatçılıq ideologiyasına əsaslanır. Həyata keçirdiyi terror aktlarında mülki, hərbi, polis, qadın və uşaqlar arasında fərqlər qoymayıb, cəmiyyətdə vahimə yaratmağa çalışıb. PKK terror təşkilatı, xüsusilə ölkənin cənub-şərqində yerləşənlər başda olmaqla, Türkiyənin turizm sənayesini, iqtisadi infrastrukturunu, təhsil müəssisələrini, səhiyyə ocaqlarını, dövlət müəssisələrini və özəl təşəbbüsləri hədəfə alıb. Təşkilat hədə-qorxu, silah və narkotik qaçaqmalçılığı kimi fəaliyyətlərlə məşğul olub.

Türkiyə hakimiyyəti 1999-cu ildə Abdullah Öcalanı Keniyada ələ keçirərək həbs edib.

BAXÇALININ TƏLƏBİNDƏN SONRA

PKK ilə mübarizənin coğrafiyası tək Türkiyənin cənub-şərq regionunu deyil, Suriya, İraq, Livan ərazilərini də əhatə edib. Təşkilatın fəaliyyətinin ən azı 40 min insanın ölümünə səbəb olduğu təxmin edilir. PKK-nın təşkilatlanmış cinayət əməlləri üzrə dosyenin böyüməsi, ona Qərb ölkələrindən verilən dəstək Türkiyənin daha güclü mübarizə doktrinasına diqqət yetirməsinə gətirib çıxardı.

2024-cü ilin oktyabr ayında Milliyyətçi Hərəkət Partiyasının lideri Dövlət Baxçalı PKK-nın ləğvi müqabilində Abdullah Öcalanın

şərti azadlığa çıxma biləcəyini deyib. İmralıda həbs-xanada olan Abdullah Öcalan 2025-ci ilin martın 1-də Baxçalının müraciatına cavab verib. Baxçalı və Öcalanın ictimai fikir mübadiləsində PKK-nın ləğvi ilə bağlı həmfikir olmaları regiondakı silahlı kürd koalisiyaları arasında oyun qaydalarını dəyişdirdi. Daha sonra isə Türkiyə dövləti rəsmi olaraq Baxçalının təklifini və Öcalanın müraciatını dəstəkləyən açıqlamalar səsləndirdi. PKK-nın özünü tərkisilahlı etmək qərarı həmin proseslərin məntiqi davamı idi.

ÖNƏMLİ HADİSƏ

PKK-nın ləğvi möhtəşəm hadisədir. Bu, terror təşkilatının üzərində qurulan ideoloji təməllərin, ərazi iddialarına əsaslanan silahlı mübarizələrin məhiyyət etibarilə köhnəldiyinə əsaslanır. Bu, həm Türkiyədə, həm də bütövlükdə dünyada dəyişən şərtlərdə türklərin və kürdlərin “hegemon güclərə” qarşı birlik içində dayanması istiqamətində irəliyə doğru yeni bir yoldur. Bu, Türkiyənin regional və qlobal təhlükəsizlik siyasətində daha effektiv vitrinə çıxacağını proqnozlaşdırmağa imkan verir.

Hadisələrə eyni zamanda Türkiyə ilə İsrail arasındakı gərginlikləri azaltmaq, tərəflər arasında münasibətlərin irəliləməsi yolundakı ümumi anlaşmanın tərkib hissəsi kimi baxmaq zərurəti də yaranır. Çünki Türkiyə ilə İsrail Suriyada Bəşər Əsədin devrilməsindən sonra Yaxın Şərqdə hərbi toqquşma həddinə qədər ritorika nümayiş etdirdilər. Suriyada nüfuz bölgüsü uğrunda mübarizənin əlamətləri Türkiyə ilə İsrailin həm də silahlı kürd qruplarına fərqli yanaşmasının təzahürlərindən irəli gəlirdi. Azərbaycan Türkiyə ilə İsrail arasında barışdırıcı olmağa çalışır.

GÜCLÜ LİDERLİYİN VƏ SARSILMAZ İRADƏNİN, MİLLİ BİRLİYİN TƏNTƏNƏSİ

Prezidenti İlham Əliyev də PKK terror qruplaşmasının özünü ləğv etməsi ilə əlaqədar Türkiyə xalqını təbrik edib.

Dövlət başçısı “X” sosial şəbəkə hesabında bununla bağlı paylaşımında bildirib: “Başda əziz Qardaşım, Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan olmaqla bütün qardaş Türkiyə xalqını PKK terror qruplaşmasının özünü ləğv etmək və silahı yerə qoymaq qərarı münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm.

Əziz Qardaşımın bəyan etdiyi

“Terrorsuz Türkiyə” hədəfinə çatmaqda vacib mərhələ olan bu hadisə dövlətçilik yolunda ölkədə aparılan qətiyyətli siyasətin nəticəsi, güclü liderliyin və sarsılmaz iradənin, milli birliyin və həmrəyliyin təntənəsidir”.

Prezident İlham Əliyev eyni mövqeni milli müdafiə naziri Yaşar Gülerlə görüşdə də təkrarlayıb. Azərbaycan üçün hadisənin əhəmiyyəti terrorizmə qarşı mübarizənin güclənməsi və regional təhlükəsizliyin təmin olunması baxımından

qiymətləndirilə bilər. Bundan əlavə, İlham Əliyevin Azərbaycanın mövqeyini çevik və operativ ifadə etməsi Yaxın Şərqdə geosiyasi mənzərənin dəyişməsinin Cənubi Qafqazdakı balans təsiri ilə bağlıdır. Şübhəsiz ki, PKK-nın ləğvi Türkiyənin daxili sabitliyini gücləndirərək, qardaş ölkənin Cənubi Qafqaza daha çox diqqət yetirməsinə şərait yaradır.

Azərbaycan sözsüz ki, bundan sonra cərəyan edə biləcək hadisələrin Türkiyə ilə strateji təhlilini aparır. Türkiyə milli

müdafiə nazirinin və Təhlükəsizlik Şurasının baş katibinin Azərbaycana səfəri həmin məzmununda diqqət yetiriləsi məqamdır. Yəni söhbət ondan gedir ki, PKK özünü buraxsa da, verilən bəyanatda prosesin İraq, Suriya və İrandakı bütün qollarına şamil edilib-edilməyəcəyi, tərkisilahlı prosesinin necə həyata keçiriləcəyi açıqlanmayıb. Üstəlik, ABŞ-nin PKK-nın Suriya qanadı ilə bağlı necə hərəkət edəcəyi mövzusunda aydın əlamət və kriteriyalar yoxdur.

DÜNYA SÜLH YOLUNU İSTANBULDA AXTARIR

Türkiyə beynəlxalq proseslərin dalana dirəndiyi bir dövrdə münaqişələrin həllinə əhəmiyyətli töhfələr verməklə adından söz etdirməyi bacarır. İstər Suriya məsələsi, istərsə də uzaq Afrika qitəsindəki on illərlə davam edən qanlı münaqişələrin barış yolu ilə həllinə nail olunması qardaş ölkənin beynəlxalq aktor kimi güclü dövlət olduğunun isbatıdır.

AZAD ƏLİYEV
azad.eliyev@kaspi.az

Türkiyə uzun aradan sonra yenidən dünyanı ikiyə bölən Ukrayna-Rusiya münaqişəsinin həlli ilə bağlı vasitəçilik missiyasını üzərinə götürüb. Qeyd edək ki, 2022-ci ilin mart ayında müharibə yeni başladığı zamanda da Kiyev və Moskva arasında birbaşa danışıqlar məhz Ankaranın vasitəçiliyi ilə reallaşmış. Birinci İstanbul danışıqları nəticəsiz başa çıtsa da, həmin dövrdən keçən müddət ərzində tərəflərin birbaşa danışıqlar masası arxasında əyləşməsinə ayrı heç bir dövlət nail ola bilməyib.

ANKARANIN ÖN PLANA ÇIXMASI

Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın rəhbərlik etdiyi müasir Türkiyə beynəlxalq proseslərin dalana dirəndiyi, qaydaların alt-üst olduğu bir dövrdə münaqişələrin həllinə əhəmiyyətli töhfələr verməklə dünyada adından söz etdirməyi bacarır. İstər Suriya məsələsi, istərsə də uzaq Afrika qitəsindəki on illərlə davam edən qanlı münaqişələrin barış yolu ilə həllinə nail olunması Türkiyənin beynəlxalq aktor kimi güclü dövlət olduğunun isbatıdır. Məhz bu amillər hazırda beynəlxalq aləmin sonlandırmağa çalışdığı, lakin bütün cəhdlərin uğursuzluqla yekunlaşdığı Ukrayna-Rusiya

münaqişəsinin həllində Ankaranın ön plana çıxmasını şərtləndirir.

TRAMPDAN VƏ PUTİNDƏN GƏLƏN TƏŞƏBBÜS

Bir məqam xüsusilə qeyd edilməlidir. Türkiyə müharibə davam etdiyi illər ərzində dəfələrlə barışın əldə olunmasında vasitəçilik missiyasını təklif edib. Hətta dünyada ərzaq böhranına yol açan problemin Qara dənizdə taxıl dəhlizi yaradılması ilə aradan qaldırılması, tərəflər arasında çoxsaylı əsir mübadilələrinin təşkili də Türkiyənin xidmətləridir. Ankaranın mövcud münaqişəyə və fikir ayrılıqlarına baxmayaraq, Rusiya və Ukrayna ilə yaxşı təmaslarını qoruyub saxlaması vasitəçilik missiyasını üzərinə götürən dövlət kimi əsas məqam sayılır. Bu səbəbdən, yeni İstanbul danışıqları ilə bağlı təşəbbüsün hansı ünvanlardan gəldiyi də xüsusi önəm daşıyır. Ankaranın vasitəçiliyi öz üzərinə götürməsinə ilk olaraq ABŞ Prezidenti Donald Tramp, daha sonra isə münaqişə tərəflərinin liderləri olan Volodimir Zelenski ilə Vladimir Putin təklif edib. Türkiyə rəhbərliyi isə bu məsələyə müsbət yanaşmaqla yanaşı, danışıqların nəticə yönümlü olması üçün bütün diplomatik imkanlarını işə salıb.

TÜRKİYƏ MÜNAQİŞƏNİN HƏLLİNDƏ SÖZ SAHİBLƏRİNDƏN BİRİDİR

Münaqişə tərəfləri və prosesdə dolayı olaraq iştirak edən müəyyən dairələr İstanbul danışıqlarına çox da ümid bağlamadıqlarını bildirsələr də, reallıq dəyişməz olaraq qalır. Türkiyə Rusiya-Ukrayna münaqişəsinin həlli prosesində aparıcı söz sahiblərindən biridir. Bu, rəsmi Ankaranın bəyanatlarında da vurğulanır.

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan ukraynalı həmkarı ilə Ankarada görüş zamanı deyib ki, hazırkı mərhələdə müharibənin gedişatı birbaşa danışıqlar yolu ilə həlli zəruri edir. Türkiyə Prezidenti danışıqlara başlamaq üçün tarixi fürsətdən istifadə edildiyini, həm texniki, həm də liderlər səviyyəsində ola biləcək danışıqları güclü şəkildə dəstəklədiyini vurğulayıb. O, həmçinin iki ölkənin prezidentinin görüşünə də ev sahibliyi etməyə hazır olduğunu əlavə edib.

Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidan isə İstanbulda Ukrayna ilə bağlı danışıqların münaqişənin nizamlanmasında yeni səhifə açacağına ümidvar olduğunu bildirib. "Türkiyə həmişə sülhə diplomatik yolla nail olmağın tərəfdarı olub", - o qeyd edib.

"BÜTÜN OYUNU ƏRDOĞAN OYNAYIR"

İstanbul danışıqlarına beynəlxalq medianın da böyük marağı var. Bu prosesdə Ərdoğan amili, güclü Türkiyənin çox böyük nüfuz və diplomatik imkanlara malik olması xüsusi qeyd edilir.

ABŞ-nin aparıcı qəzetlərindən olan "Washington Post"dakı təhlildə Türkiyənin Suriyada qalib gəldiyi və Ukrayna-Rusiya danışıqlarının "kritik aktoru"na çevrildiyi bildirilib və bu, belə izah edilib: "Trumpın Ağ Evə qayıtması bu dönüşün yolunu açdı. Tramp Ərdoğanla şəxsi yaxınlığını gizlətmir. Türkiyənin öz bölgəsində təsir gücünə malik olması və sabitləşdirici güc olma potensialı Tramp administrasiyasının nəzərində əhəmiyyətli bir üstünlükdür".

Ankaranın əzəli rəqibi Yunanıstan mətbuatında çıxan xəbərlərdə də Türkiyənin son günlərdə baş verən beynəlxalq proseslərdə oynadığı

aparıcı rol yüksək qiymətləndirilib. Beynəlxalq arenada baş verən son hadisələri sıralayan şərhlərdə "Bütün oyunu Ərdoğan oynayır" başlığı xüsusilə diqqət çəkir.

"ANKARAYA MİNNƏTDARIQ"

Beynəlxalq birlik də bu məsələdə Ankaraya minnətdardır. "Türkiyənin beynəlxalq aləmdəki rolunu çox müsbət qiymətləndiririk", - deyə Latviyanın xarici işlər naziri Bayba Braje "CNN Türk"ə müsahibəsində bildirib. O qeyd edib ki, Türkiyə Ukraynanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyərək konstruktiv mövqe ortaya qoyur: "Türkiyə bir çox məsələdə, o cümlədən əsirlərin mübadiləsində və danışıqlarda mühüm rol oynayır".

Nazir onu da qeyd edib ki, Ankara NATO-nun mühüm tərəfdaşdır: Türkiyə böyük gücdür".

Hakan Fidan

Marko Rubio

DONALD TRAMPIN “BOZ KARDİNAL”I

Məhz Rassel Vout Trampın ikinci prezidentlik müddətinin bütün strukturunu qurub. Buna görə də qeyri-rəsmi olaraq “Memar” ləqəbini alıb. Kolumbiya dairəsində federal hökumətin idarə edilməsi prosesini və rəqəmləri ondan daha yaxşı bilən yoxdur.

AZƏR NURİYEV

Donald Trampın ABŞ Prezidenti kimi fəaliyyətindən 100 gün ötdü və bu müddət ərzində dünya bir çox qalmaqallı hadisələrin, addımların, qərarların şahidi oldu. Ukrayna-Rusiya münaqişəsi həllini tapmayıb, əvəzində ABŞ-nin Avropa İttifaqı (Aİ) ölkələri ilə münasibətləri pisləşib. Digər qalmaqallı hadisə Kanadanın, Qrenlandiyanın ABŞ-yə birləşdirilməsi bəyanatı, Panama kanalına nəzarət olub. Sözsüz ki, Trampın ötən müddətdə atdığı addımlar arasında dünya ölkələrinin mütləq əksəriyyətinə qarşı tətbiq etdiyi gömrük rüsumları mühüm yer tutur. Ağ Ev 150-dən artıq ölkəyə, əsasən də Çin və Aİ-yə qarşı rüsum tətbiq edib. Sonuncu təşəbbüsün müəllifinin kim olması barədə çoxdan idi ki, müzakirə gedirdi. Bəlli olub ki, bu şəxs ABŞ İnzibati-Büdcə İdarəsinin (OMB) rəhbəri Rassel Voutdur. Onu daha çox Tramp komandasının “boz kardinal”ı kimi qələmə verirlər.

“Bloomberg” Ağ Evdəki mənbələrinə istinadən yazır ki, Vout hökumətdə Trampdan sonra ən nüfuzlu şəxsdir.

VOUT KİMDİR?

Rassel Vout 26 mart 1976-cı ildə ABŞ Dəniz Piyadaları Korpusunun veteranı Terlou Vout və ibtidai məktəb müəllimi Marqaret Flauers Voutun ailəsində anadan olub. Ailədə yeddi uşağın olduğu və onun çox sadə şəraitdə böyüdüüyü məlumdur. Voutun sözlərinə görə, din ona böyük təsir göstərmiş - anası onu xristian yay düşərgələrinə aparıb, o, özəl protestant məktəbində təhsil alıb. Uiton evangelist kollecində bakalavr dərəcəsi, daha sonra isə Core Vaşinqton Universitetində hüquq doktoru dərəcəsi əldə edib. Gələcək OMB rəhbərinin özünün dediyinə görə, dini tərbiyə onun baxışlarına və Trampa dəstəyinə böyük təsir göstərmiş.

TRAMPIN ETİMADINI QAZANDIĞI AN

“Bloomberg” də qeyd edib ki, bu, ona 1999-cu ildə Texas ştatından senator Fil Qremmin köməkçisi kimi başladığı siyasi karyerasını qurmağa imkan verən intizam aşılıb. O, Qremmdən vergilərin və dövlət xərclərinin azaldılması zərurəti ilə bağlı ideyaları miras alıb. 2010-cu ildə o, ABŞ Respublikaçılar Partiyası ilə əlaqəli “Heritage Foundation” analitik mərkəzinin lobbi bölməsi olan “Heritage Action”-un vitse-prezidenti vəzifəsini tutub. 2016-cı ildə isə artıq o zaman dövlət başçısı vəzifəsinə seçilən Trampın ətrafına daxil olub.

UKRAYNAYA YARDIMLA BAĞLI QALMAQALIN İŞTİRAKÇISI

2016-cı il seçki kampaniyası zamanı Vout ali təhsil aldığı Uiton kollecində böyük qalmaqalın iştirakçısına çevrilib. Universitetin rəhbərliyi xristianların və müsəlmanların “eyni Allaha sitayiş etdiyini” bəyan edən ilk qaradərili professor Larisiya Hokinsi işdən çıxarmaq istəyib. Gələcək OMB rəhbəri müsəlmanların “Allahı tanımadığını” iddia edən esse yazaraq Hokinsin istefasına nail olub. Daha

sonra senator Berni Sanders Voutun büdcə idarəsindəki namizədliyinə qarşı səs verməyə çağıraraq, bu hadisəni ona qarşı hücum üçün bəhanə kimi istifadə edib. 2017-ci ildə Vout OMB-nin direktor müavini vəzifəsini alıb və burada özünü Trampa son dərəcə sadıq insan kimi göstərmiş. 2018-ci ildə Vout hüquqi boşluqdan istifadə edərək Pentaqonun istifadə olunmamış büdcəsi hesabına Trampa 3 milyard dollardan çox pul tapıb. Eyni zamanda o, Konqres tərəfindən Kiyevə hərbi yardım üçün ayrılmış pulları bloklamışdı. Bunun səbəbi Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenskinin Co Baydenin oğlu Hanter Baydenin korrupsiya sxemlərinə qarşı istintaqa başlamaq istəməməsi olub. Bu hadisə daha sonra demokratların Trampa qarşı irəli sürdüyü ilk impiçment üçün səbəb oldu. Qalmaqallar zamanı sədaqətinə görə Vout 2020-ci ildə vəzifədə yüksəlib və İnzibati-Büdcə İdarəsinin tam hüquqlu direktoru olub. OMB rəhbərinin Kiyevə pul verilməsinə ehtiyatlı münasibəti Trampın ikinci müddətində də özünü göstərmiş.

ONU HƏM DƏ “MEMAR” ADLANDIRIRLAR

6 yanvar 2021-ci ildə Trampın Ağ Evdən getməsindən sonra Vout onun qayıtması uğrunda mübarizəyə başlayıb. Həmin il o, Amerikanın Yenilənməsi Mərkəzini (CRA) təsis edib. Bu məqsədlə “The Heritage Foundation” ilə birlikdə “2025 layihəsi”-ni hazırlayıb. Mətn Trampın hipotetik ikinci müddəti zamanı strategiyasını, o cümlədən yeni administrasiyada konkret tədbirləri və təyinatları təqdim edir. Trampın Ağ Evə qayıtmasından sonra Vout yenidən İnzibati-Büdcə İdarəsinin direktoru vəzifəsini alıb. “Time” jurnalının məlumatına görə, məhz o, ikinci prezidentlik müddətinin bütün strukturunu qurub. Buna görə də qeyri-rəsmi olaraq “Memar” ləqəbini alıb.

Qeyd olunur ki, Kolumbiya dairəsində federal hökumətin idarə edilməsi prosesini və rəqəmləri Voutdan daha yaxşı bilən yoxdur.

O, dövlət vəsaitlərinin xərclənməsinin əsas prioritetlərini müəyyənləşdirir və onların axınlarına nəzarət edir. Voutun rolu çox vaxt ictimaiyyətin diqqətindən kənarda qalır, lakin prezidentin məqsədlərinin həyata keçirilməsində əsas səlahiyyətə malikdir. İnzibati-Büdcə İdarəsi Ağ Evin sinir mərkəzi kimi çıxış edir, onun büdcəsini, siyasi prioritetlərini hazırlayır.

VOUT-MASK İTTİFAQI

Vout beynəlxalq məsələlərdə də fərqlənib. Xüsusilə, Qrenlandiyanın ABŞ-yə birləşdirilməsini “ağıllı” adlandıraraq, qalan dünyaya qarşı ticarət müharibəsinin başlanmasını dəstəkləyib.

“Politico” jurnalının məlumatına görə, Vout birbaşa milyarder İlon Maskın rəhbərlik etdiyi ABŞ Dövlət Səməraliliyi Departamenti (DOGE) ilə əlaqəlidir. Məhz CRA Mask üçün bürokratik aparatın azaldılması strategiyasını hazırlayıb. “Bloomberg” agentliyi dəqiqləşdirir ki, Vout və Maskın qeyri-rəsmi ittifaqı məmur aparatının azaldılması və bir sıra federal agentliklərin ləğv edilməsinə imkan verib. OMB rəhbərinin məmurları işdən çıxarmaq üçün qətiyyətli əhval-ruhiyyəsi bir çox qurumların əməkdaşlarını qorxu içində saxlayır ki, bu da onun məqsədyönlü strategiyasıdır.

BURADA SİZİN REKLAMINIZ OLA BİLƏR

Tel: (+994 55) 457-02-03 \ (+994 77) 447-47-17

OPERATİVLİK YARATSA DA, ÇÖKMƏ RİSKİ VAR

Hər il müxtəlif dövlət portallarında və onlayn müraciət sistemlərində yüklənmələr, texniki nasazlıqlar, sistemlərin çökməsi ilə bağlı xəbərlərlə tez-tez rastlaşırıq. Bu hallar, xüsusilə vətəndaşların eyni vaxtda sistemə kütləvi şəkildə müraciət etdiyi dövrlərdə baş verir.

AYGÜN ƏZİZ
aygunaziz@kaspi.az

Dövlət qurumlarının fəaliyyətində elektron xidmətlərə keçid rahatlıq və operativlik yaratsa da, texniki problemlər də az deyil. Hər il müxtəlif dövlət portallarında və onlayn müraciət sistemlərində texniki nasazlıqlar, sistemlərin çökməsi ilə bağlı xəbərlərlə rastlaşırıq. Bu hallar, xüsusilə vətəndaşların eyni vaxtda sistemə kütləvi şəkildə müraciət etdiyi dövrlərdə baş verir.

Ötən həftə də müəllimlərin iş yerinin dəyişdirilməsi müsabiqəsində problem yaranıb. Müsabiqənin vakansiya seçiminin sonuncu günü iş yerinin dəyişdirilməsi üçün elektron sənəd qəbulu mərhələsindən keçmiş müəllimlər şəxsi səhifələrinə keçid etmək istəyərkən “sürpriz”lə qarşılaşıblar. Belə ki, vakansiya seçiminə buraxılan müəllimlər bazar günü saat 17.00-dan sonra www.miq.edu.az/yerdeyishme saytında şəxsi səhifələrinə daxil ola bilməyiblər.

Bəs bu problemlərin kökündə hansı səbəblər dayanır? Dövlət qurumlarının sistemləri niyə çökür? Bu qədər hadisədən sonra niyə elektron xidmətlər hazırlanarkən bu risklər nəzərə alınmır?

“İSTİFADƏÇİ SAYI ƏVVƏLCƏDƏN DÜZGÜN PROQNOZLAŞDIRILMIR”

Azərbaycan İnformasiya və Kommunikasiya Texnologiyaları Sənayesi Assosiasiyasının (AİKTSA) sədri Elvin Abbasov “Kaspi” qəzetinə açıqlamasında bildirdi ki, elektron sistemlərin çökməsinin ən əsas səbəblərindən biri server resurslarının qeyri-adekvat planlaşdırılmasıdır: “Yəni, sistemə eyni anda daxil olan istifadəçi sayının əvvəlcədən düzgün proqnozlaşdırılmaması və ona uyğun infrastrukturaya investisiya qoyulmamasıdır. Bunun nəticəsində yük altında sistemlər çökür. Həmçinin bəzi sistemlər monolitlik memarlıq üzərində qurulub və bu da miqyaslanma bilmə problemlərinə səbəb olur. Digər bir vacib amil isə

proqram təminatında performans və optimizasiya baxımından olan zəifliklərdir. Kod səviyyəsində düzgün yazılmamış funksiyalar və verilənlər bazası sorğularının optimallaşdırılmaması da çöküşləri artırır”.

YA KÖHNƏ TEKNOLOGİYALAR ÜZƏRİNDƏ QURULUB, YA DA...

Mütəxəssisin sözlərinə görə, bir çox dövlət qurumlarında istifadə edilən proqram təminatları ya köhnə texnologiyalar üzərində qurulub, ya da vahid standartlara uyğun deyil: “Bu da sistemlərarası inteqrasiya və təhlükəsizlik baxımından problemlər yaradır. Eyni zamanda, avtomatik yük balanslaşdırma, yedəkləmə (backup) və real vaxt monitorinq sistemlərinin olmaması infrastrukturun zəifliyinə işarədir. Bulud texnologiyalarından və konteyner əsaslı arxitekturalardan (məsələn, Kubernetes) istifadə olunmaması elastikliyi və mövcudluq səviyyəsini aşağı salır”.

Fərid Kazımov

Elvin Abbasov

Foto: Sabir Məmmədov - Global Photostock

Serverlərin yüklənməməsi üçün nə etməli?

“Server yüklənməsinə qarşı hansı qabaqlayıcı tədbirlər tətbiq edilməlidir?” sualına gəldikdə isə, AİKTSA sədri vurğulayır ki, sistemlər ilk növbədə bulud əsaslı və ya hibrid infrastruktur üzərində qurulmalıdır ki, tələbat artdıqda avtomatik şəkildə resurslar genişlənsin (auto-scaling): “İkinci mühüm addım isə yük balanslaşdırıcılarının (load balancer) tətbiqidir. Bu texnologiya sayəsində istifadəçi sorğuları birdən çox server arasında bölüşdürülür və bir serverin

sıradan çıxması sistemin bütövlükdə dayanmasına səbəb olmur. Eyni zamanda, stres testlər (yük testləri) mütəmadi keçirilməli, sistemin pik vaxtlardakı davranışı əvvəlcədən təhlil edilməlidir. Əlavə olaraq, mikroservis

memarlığına keçid və “failover” mexanizmlərinin qurulması da çökmələrin qarşısını almaqda mühüm rol oynayır”.

İSTİFADƏÇİ SAYI İLƏ BAĞLI TEXNİKİ MƏHDUDİYYƏTLƏR VAR

İKT İnformasiya Mərkəzinin direktoru Fərid Kazımov bildirir ki, bəzi hallarda Azərbaycanda dövlət qurumlarının geniş əhali kütləsinə təqdim etdiyi elektron xidmətlərin çökməsi, həmin sistemlərin eyni anda müəyyən sayda istifadəçini qəbul etməyə texniki baxımdan hazır olmaması ilə bağlıdır: “Xüsusilə qeydiyyat və sənəd qəbulu kimi proseslər zamanı sistemlərin yüklənməsi və fəaliyyətinin dayanması hallarına rast gəlinir. Bu isə vətəndaşların narazılığına və xidmətin əlçatanlığının məhdudlaşmasına səbəb olur. Düşünürəm ki, bəzi dövlət elektron sistemlərində eyni anda xidmət göstərə biləcəyi istifadəçi sayı ilə bağlı texniki məhdudiyyətlər mövcuddur. Məsələn,

əgər sistem paralel olaraq maksimum 100 min istifadəçiyə xidmət göstərə biləcək şəkildə qurulubsa, lakin eyni vaxtda 200 min nəfər sistemə daxil olmağa çalışarsa, bu zaman texniki yüklənmə baş verir və nəticədə sistemdə çökmə halları müşahidə olunur”.

EYNI ANDA BÖYÜK TƏLƏBAT YARANARSA...

İKT mütəxəssisi vurğulayır ki, bu hal təkə dövlət qurumlarında deyil, global miqyasda özəl sektorda, şirkətlərdə də müşahidə olunur: “Əgər hər hansı bir xidmətə eyni anda böyük tələbat yaranarsa, sistemin imkanlarından asılı olaraq çökmə mümkündür. Bu, istər veb sayt, istərsə də digər elektron xidmətlər ola bilər. Belə halların qarşısını almaq üçün sistemlərin eyni vaxtda çoxsaylı müraciətləri qəbuletmə qabiliyyəti yəni, istifadəçi yükünə uyğun optimallaşdırılması təmin edilməlidir. Yalnız bu halda sistemin davamlılığı artır və çökmə halları minimuma endirilir”.

“TEKNOFEST-2025” DƏ ADLARINDAN SÖZ ETDİRƏNLƏR

“TEKNOFEST-2025”İN FATEHLƏRİ

Emiliya Əhmədova:
“Komanda adlarını seçərkən milli kimliyimizi əks etdirməyə xüsusi önəm veririk. “Qızıl Qaya”, “Xudafərin”, “İçərişəhər” kimi adlar sadəcə simvol deyil. Onlar tariximizi, mədəniyyətimizi və milli ruhumuzu texnologiya ilə birləşdirən körpüdür”.

ZƏRİF SALMANLI
zarifsalmanli@kaspi.az

Bakı Ali Neft Məktəbinin üç komandası Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətində keçirilən “TEKNOFEST-2025”də ayrı-ayrı kateqoriyalar üzrə mükafatlara layiq görülüb. “Qızıl Qaya BHOS” komandası Turizm texnologiyaları kateqoriyası üzrə birinci, “Xudafərin BHOS” komandası Ətraf mühit və Enerji kateqoriyası üzrə üçüncü yeri qazanıb. “İçərişəhər BHOS” komandası isə Sosial innovasiya kateqoriyası üzrə ən yaxşı təqdimat mükafatı əldə edib.

“KOMANDA ADLARIMIZ MİLLİ KİMLİYİMİZİ ƏKS ETDİRİR”

Bakı Ali Neft Məktəbinin İnnovasiya və Tədqiqatlar Mərkəzinin rəhbəri Emiliya Əhmədovanın sözlərinə görə, “TEKNOFEST-2025”də iştirak edən komandaların hazırlıq prosesi altı ay davam edib: “Bu müddət ərzində biz yalnız texniki bilikləri deyil, həm də komanda işi, strateji planlaşdırma və effektiv təqdimat bacarıqlarını inkişaf etdirdik”.

Elmi rəhbər komanda adlarının seçimindən söz açdı: “Bu məsələdə milli kimliyimizi əks etdirməyə xüsusi önəm veririk. “Qızıl Qaya”, “Xudafərin”, “İçərişəhər” kimi adlar sadəcə simvol deyil. Bu adlar tariximizi, mədəniyyətimizi və milli ruhumuzu texnologiya ilə birləşdirən körpüdür”.

Emiliya Əhmədova “Qızıl Qaya BHOS” komandasının uğurunun təsadüfi olmadığından da danışdı: “Mustafakamal və Eliana oyunu

yaratmaq üçün gecələri də çalışdırdılar. Əgər oyun olmasaydı, sadəcə ideya olacaqdı. Bizi rəqiblərimizdən fərqləndirən də məhz bu idi”.

“LAYİHƏMİZ BİR OYUN İDİ”

Oyunun yaradıcılarından olan Eliana Səttarova bildirdi ki, layihənin məqsədi turizmin inkişaf etdirilməsidir: “Layihəmiz bir oyun idi. Hansı ki, Kiprin Famaqusta şəhərinin tarixi və mədəniyyətini izah etmişdik. Mən həmin şəhəri gəzəndə orada turizmin zəif olduğunu görmüşdüm və bu ideya ağıma gəlmişdi. Oyunu Mustafakamal Musayev ilə birgə qurmuşduq. Oyunu elə qurmağa çalışdıq ki, real məkanlar və situasiyalar yer alsın. Düşünürəm ki, bu oyun Şimali Kiprin turizm potensialını xeyli artırma bilər. İstəyirik, bu ideyanı digər ölkələrə və şəhərlərə də tətbiq edək”.

Oyunun digər qurucusu Mustafakamal Musayevin fikrincə, tarix, mədəniyyət gənclərə maraqsız gəlir, o səbəbdən də belə ideya düşünülüb: “Oyunçu bu tapşırıqları yerinə yetirərək, tarixin bir hissəsinə çevrilir və eyni zamanda Şimali Kiprin mədəniyyəti, tarixi, coğrafiyası haqqında daha çox məlumat əldə edir. Turistləri cəlb etməyin ənənəvi üsulları, məsələn, muzeylər və ya turlar, gənc nəslə maraqlandırmır. Buna görə də biz öyrədici oyun təklif edirik. Statistikalara əsasən, gənclərin böyük bir hissəsi daha çox video oyunlar oynayır”.

DAYANIQLI BİZNES MODELİ

Komanda üzvü Fidan Məmmədli isə qarşılaşdıqları problemlərdən

bəhs etdi: “Turizm texnologiyalarında əsas problemlərdən biri informasiyanın çox rəsmi, cansız və passiv formada təqdim olunmasıdır. Biz bu problemi oyunlaşdırılmış, ssenari əsaslı yanaşma ilə həll etdik. Yaşadığımız ən böyük çətinlik, real coğrafi və tarixi faktları oyun dünyasına düzgün uyğunlaşdırmaq idi. Məlumat doğruluğu ilə oyunun maraqlı qalması arasında incə bir balans var idi və biz bu tarazlığı tapmaq üçün xeyli səy göstərdik”.

Digər tələbə Murad Şərifovun sözlərinə görə, bir çox layihələr yalnız texnoloji tərəfə fokuslandığı halda, onlar texnologiyani, mədəni dəyərləri və biznes potensialını bir araya gətirib: “Layihəmiz yalnız texniki həll deyil, eyni zamanda mədəniyyət daşıyıcısı və gəlir gətirə biləcək dayanıqlı bir biznes modelidir”.

MÜKAFATI RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞAN TƏQDİM EDİB

“Qızıl Qaya BHOS” komandasına birinci yerin mükafatını Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan təqdim edib. Mükafatı alan komandanın elmi rəhbəri Emiliya Əhmədova həmin anları belə təsvir etdi: “Adımızı qaliblər siyahısında gördükdə çox həyəcanlanmışdıq. Mən sevincimdən ağlayırdım. Rəcəb Tayyib Ərdoğan mükafatı verərkən bizi komanda olaraq təbrik etdi. Azərbaycan xalqına salamlarımızı çatdırmağı xahiş etdi”.

Komanda kapitanı Zahid Abdullayev də Türkiyə Prezidenti ilə söhbət edənlərdən olub: “Böyük dünya lideri ilə yan-yanı olmaq, onunla etdiyim kiçik söhbət yaddaşıma həkk olan gözəl bir xatirə kimi qalacaq”.

Fotolar: Tapdıq Abdullayev - Global Photostock

“LİTİUMU ARTIQTAN SUDAN DA ALA BİLİRİK”

Müsabiqədə üçüncü yerin qalibi olan “Xudafərin BHOS” komandasının üzvü İlham Kərimli də layihələrindən bəhs etdi: “Yaşıl enerji texnologiyalarına dünyada önəm verilir. Lakin burada bir problem var ki, yaşıl enerjinin alınması davamlı olmadığından həmin alınan enerjini litium ion batareyalarda depolamaq lazımdır. Layihəmizin əsas məqsədi bu batareyalarda istifadə olunan litiumun dənizdən əldə etməkdir. Litiuma olan tələbat ildən-ilə artmaqda davam edir. Biz dəniz suyunu elektroliz prosesinə salıb filtrləyərək həmin sudan litium ionlarını alırıq. Digər litium alan qurğulardan fərqimiz odur ki, bu prototip təmiz litiumu üç mərhələdə ala bilir. Dəniz suyundan litium almaq həm münasib, həm də effektivdir. Bu baxımdan, layihəmiz münsiflər heyətinin xoşuna gəldi.

Rəqiblərimizdən fərqimiz o idi ki, bizim əlimizdə hazır model var idi. Dizaynlarımız mükəmməl idi. İdeyamız da yeni və tam real olduğundan bizi mükafatlandırdılar”.

KİMSƏSİZ UŞAQLARIN QAYGISINA QALAN ROBOT

Sosial innovasiya kateqoriyası üzrə ən yaxşı təqdimat mükafatı alan “İçərişəhər BHOS” komandasının kapitanı Fidan Kərimlinin sözlərinə görə, onların ideyası həm kimsəsiz uşaqların hissələrini qorumaq, həm də təhlükəsizliklərini təmin etmək üçündür: “Layihəmiz valideyn qayğısından uzaq böyüyən kimsəsiz uşaqlar üçün robotdur. Uşaq evlərindəki bir çox uşaq baxımsızlıqdan və ya pis rəftardan əziyyət çəkir, onların emosional sıxıntıları çox vaxt diqqətdən kənarda qalır. Robot uşaqların emosiyalarını izləmək, narahatlıq əlamətlərini aşkar etmək və real vaxt rejimində emosional dəstək vermək üçün nəzərdə tutulmuş süni intellektlə işləyən yoldaşdır. Üz tanıma, səs təhlili və davranış izləmə imkanlarından istifadə edərək, əhval-ruhiyyə nümunələrini müəyyən edir və söhbət, hekayə və oyun vasitəsilə qarşılıqlı əlaqə yaradır. Müəyyən şəxslərə cavab olaraq qorxu və ya narahatlıq kimi potensial pis rəftar aşkar edərsə, hadisələri qeyd edir və müvafiq orqanlara xəbərdarlıq edir”.

PAKİSTANLI ƏLİ VƏ AZƏRBAYCANLI NƏRGİZİN HEKAYƏSİ DƏ ÖNCƏ SEVGİ İLƏ BAŞLAYIB

Nərgiz:
“Xarakter
olaraq

bir-
birimiz-
dən
fərqliyik.
Mən
plansız
insanam,
dəyişkən
əhval-
ruhiyyə-
liyəm.
Amma
yoldaşım
hər
saniyəsinə
planlayır,
vaxtını
çox gözəl
idare
edir”

SEVGİ VƏ MƏNTİQİN BİRLƏŞDİRDİYİ CÜTLÜK

Münasibətlər iki cür olur. Ya məntiq, ya da sevgi əsasında qurulan. Lakin bunun hər ikisini eyni anda yaşayanlar da var. Pakistanlı Əli və azərbaycanlı Nərgizin hekayəsi də öncə sevgi ilə başlayıb. Öncə sevgili olan cütlüyümüz sonradan güclərini birləşdirib birlikdə böyük işlər görürlər. Hazırda Pakistanda yaşayan cütlüyümüz xoşbəxt evliliklərindən “Kaspi” qəzetinə bəhs edib.

“ƏSİL KİŞİ ROMANTİK OLMAZ”

Nərgiz deyir ki, Əli ilə Azərbaycanda tanış olublar: “Yoldaşım 2019-cu ildə Ramazan bayramında Bakıya gəlmişdi. Mən də turizm şirkətində tur koordinatoru olaraq çalışırdım. Əli və dostları bizim şirkətlə danışmışdı və mən onları gözdirməli idim. Gəlmələrinə üç gün qalmış dostlarınm əlavə işləri çıxıb, səfərdən imtina ediblər. Ona görə Əli tək gəlmişdi. Bir həftə ona bələdçilik etdim, Bakını göstərdim, tariximizi danışdım. Ölkəsinə döndükdən sonra da biz onlayn danışırıdık. Ayda bir dəfə Bakıya gəlirdi”.

Nərgizin sözlərinə görə, pakistanlı oğlanı seçməsinin səbəbi onun xasiyyətidir: “Əli pakistanlılardan çox fərqlənir. Çünki onlar bir az daha dindar, qapalı olurlar. Lakin Əli çox müasir düşüncəlidir. Xarakteri güvən verir. Mən gec və çətin güvənən insanam. Birinə güvənmək üçün onu dəfələrlə test edirəm. Amma Əli bunların hamısından uğurla çıxdı. O, ciddi münasibət insanıdır. Bir ay idi danışırıdık, mənə dedi ki, “sənin mənimlə fikrin ciddidir? Evlənmək istəyirsən mənimlə?” Bunlar mənə cəlb etmişdi. Biz ikimiz də romantik xasiyyətli deyilik. Birlikdə işlər görmək bizə daha uyğundur. Düşünürəm ki, əsl kişi romantik olmaz. Əsas olan onun sədaqətidir”.

“BİZİM ÖLKƏMİZDƏ QIZLARIN ƏKSƏRİYYƏTİ YOLDAŞLARINDAN ASILI OLUR”

Bu məsələdə Əli də yoldaşı kimi düşünür: “Nərgizlə ilk dəfə danışıqda onda ən çox bəyəndiyim ağı, savadı, işlərə fokuslanmağı oldu. Həyatda məqsədi, xeyalları olması xoşuma gəlmişdi. Çünki bizim ölkəmizdə qızların əksəriyyəti yoldaşlarından asılı olurlar. Həyatda elə də məqsədləri olmur, yalnız evlənmək haqqında düşünürlər. O, fərqli olduğu üçün bu cəhətləri mənə cəlb etmişdi. Sizin ailə dəyərləriniz çox yüksəkdir. Bir-birinizlə bağlarınız çox möhkəmdir. Bu, mənim üçün çox önəmli idi”.

“O, YANIMDA OLANDA ÖZÜMƏ İNANIM ARTIR”

Nərgizin fikrincə, onlar Əli ilə həm çox fərqli, həm də eynidirlər: “Bizim ortaq cəhətlərimiz demək olar ancaq işlə bağlıdır. Mən daha çox kreativliklə bağlı işləri görürəm. Əli isə idarəetmə işləri ilə məşğuldur. Çünki xarakter olaraq bir-birimizdən fərqliyik. Mən plansız insanam, dəyişkən əhval-ruhiyyəliyəm. Amma yoldaşım hər saniyəsinə planlayır, vaxtını çox gözəl idarə edir. Onun qarderobunda yalnız ağı köynəklər və cins şalvarlar görə bilərsiniz. Hər gün eyni cür geyinir, eyni qidaları yeyir, idmanla məşğul olur və bundan zövq alır. Məndə isə tərsinədir. Əli məndə olmayan xüsusiyyətləri tamamlayır. Mən də onda olmayan xüsusiyyətləri bütünləşdirirəm. Amma beynimiz demək olar ki, eyni düşünür. Məncə, bu səbəbdən də bir çox mövzu ilə bağlı fikirlərimiz eynidir”.

Nərgizlə yoldaşı fərqli olsa da, onları inkişaf etdirən də elə budur: “Yoldaşım məni hər zaman motivasiya edir. Məsələn, özümə inanmadığım anlarda o, hər zaman mənə inanıb, güvənib, dəstək olub. Bəzən kefim olmur, ürəyim sıxılır, motivasiyadan düşürəm. Belə günlərdə Əlidən dəstək alıram. O, mənim yanımda olduğu zaman özümə olan inanım artır”.

“ONU DAHA ÇOX SEVDİLƏR”

Nərgiz deyir ki, ilk vaxtlar ailəsi pakistanlı kürəkənlə bağlı narahat olsa da, o, zamanla özünü sevdirməyi bacarıb: “Mən ailəmə pakistanlı oğlanla ailə qurmaq istədiyimi dedikdə anam bir az narahat oldu. Çünki mənə uzağa buraxmaq istəmirdi, deyirdi, gəlsinlər Bakıda yaşasınlar. Anam Əlini tanıdıqdan sonra onun necə tərbiyəli, ağıllı biri olduğunu gördü. Beləliklə, bütün narahatlıqları keçdi. Nişandan sonra Əli evimizə gəlib-gətməyə başladı. Bu zaman onu daha da çox sevdilər”.

Anasının narahatlığından əlavə Nərgiz də Bakıdan başqa bir yerdə yaşamaq istəməyib, lakin həyat onların yaşamını

orada var edib: “Mən uşaqlığımdan Hindistan filmlərinə maraq göstərmişəm. Hər zaman onların adətləri, mədəniyyətləri, rəqsləri mənə maraqlı gəlib. Bu səbəbdən pakistanlı oğlanla ailə quranda insanlar o qədər də təəccüblənmədi. Amma Pakistana köçəcəyim ağımla gəlməzdi. Çünki burada yaşamaq istəmirdim. Bakıda qalmaq daha xoş idi. Amma burada işlərimiz var. Əgər gələcəkdə Bakı ilə bağlı planlarımız olarsa, orada yaşamağı düşünə bilirik”.

DÖRD XALQIN ADƏTLƏRİNƏ UYGUN NİŞAN

Nərgiz nişan mərasimlərindən belə bəhs etdi: “Nişanımız pandemiya dövrünə təsadüf etmişdi. Sərhədlər bağlı idi. Ona görə Əlinin ailəsi Azərbaycana gələ bilmirdi. Biz də belə bir qərar verdik ki, gedək İstanbula ailə dostlarımızla nişanımızı edək. Ailələrimiz ilk dəfə orada görüşdü. Nişanda həm Pakistan, həm Azərbaycan, həm kürd, həm türk adətləri bir-birinə qarışmışdı. Qayınanam öz adətlərinə uyğun mənə qırmızı yazılı lent gətirib qoluma bağlamışdı. Azərbaycan adətlərinə xas da qırmızı kələğayı gətirmişdim. Belə kompozisiyanın olması nişanımızı daha da maraqlı etdi”.

Cütlüyün toylarında xüsusi rəqslər qonaqları valeh edib: “Toyumuzda Azərbaycan adətlərinə əməl edilmişdi. Hətta pakistanlı qohumlarımız da rəqslərimizi oynadılar. Yoldaşım toyumuzda çox gözəl rəqs şousu olmuşdu. Bakıya gəldikdə mənə də rəqs öyrədirdilər. Bir dəfə bu təcrübəni Dənizkənan Milli Parkda etmək qərarı verdik. Orada bir hindistanlı turist də bizə qoşulub rəqs etmişdi. Bu, toyumuzu daha da maraqlı etmişdi”.

“MƏN SİZİN TOYLARI DAHA ÇOX BƏYƏNİRƏM”

Nərgiz Pakistan toylarından da danışdı: “Bizim toylarda onların adətlərindən fərqli olaraq içki verilir. Pakistanda heç mağazalarda da satılmır. Onlara toyumuzda əsas qərībə gələn ailə böyüklərinin məclisdə içki içməsi olmuşdu. Pakistanda daha çox görüclü üsulu evliliklər olur. Ona görə birinci ailələrin tanışlığı baş tutur. Sonra isə oğlan və qız bir-birini görə bilir. Amma sevgi evlilikləri də olur. Bizim xınamız onlarda Mehindi adlanır. Rəqs etmək yalnız o zaman olur. Şadi isə toylarıdır. Dindar ailələrdə musiqi olmur. Amma daha müasir ailələrdə belə deyil. Qız köçürüldüyü üçün ağlayırlar. Bu səbəbdən mən o toylara getməyi sevmirəm. Qız oğlan evinə köçdükdən 3-4 gün sonra Valima adlanan oğlan toyu olur. Burada fərqli mədəniyyətlərə məxsus xalqlar var, onların da toyu bir-birindən fərqlənir”.

Pakistanlı kürəkən Azərbaycan toylarının daha maraqlı olduğunu düşünür: “Mən sizin

“Azərbaycana
ilk dəfə
2019-cu ildə
gəlmişdim.
İnfrastruktur,
yollar,
gəzməli
yerləriniz
məni şoka
salmışdı.
Ondan sonra
da tez-tez
ölkənizdə
oluram.
Mənim ikinci
vətənim
kimidir. Daha
çox dincəlmək
üçün səyahət
edirəm.”

toyları daha çox bəyənirəm. Öz ölkəmdə o qədər də toya gedən biri deyiləm. Bakıdakı toyumuzu çox bəyənmişdim. Mənə orada ən qərībə gələn gəlinin belinə bağlanan qırmızı lent oldu. Mənasını mənə izah etdikdə də sevmədim. Qadınlara belə mənə yükləmək mənə xoş gəlməmişdi”.

“AZƏRBAYCAN MƏNİM İKİNCİ VƏTƏNİM KİMİDİR”

Əlinin sözlərinə görə, Azərbaycan haqqında məlumata sahib olmayıb: “Ölkəniz haqqında məlumatım ilk dəfə Kərbəlaya gəldiyim zaman olub. Orada tanımadığım bir bayraq gördüm. Araşdırdım və ölkənizi bu vasilə ilə tanıdım. Pakistanda Azərbaycan çox da tanınmır. Bəki deyəndə bir az səyahət edənlər başa düşürlər. Bir neçə il keçdikdən sonra gəlib görmək qərarı verdim. Gözəl yer olduğunu demişdilər, amma bu qədər inkişaf etmiş, müasir bir şəhər olduğunu bilmirdim”.

Əli artıq ölkəmizi çox sevir: “Azərbaycana ilk dəfə 2019-cu ildə gəlmişdim. İnfrastruktur, yollar, gəzməli yerləriniz məni şoka salmışdı. Ondan sonra da tez-tez ölkənizdə oluram. Mənim ikinci vətənim kimidir. Mən meqapolisləri daha çox sevirəm. Çünki yaşadığım Karaçi də çox böyük şəhərdir. Bu səbəbdən daha çox Bakını bəyənirəm. Bakı mənim üçün çox sakitdir. Daha çox dincəlmək üçün səyahət edirəm”.

Əli ölkəmizi o qədər sevir ki, hətta dilimizə də maraq göstərir: “Diliniz mənə çox çətin gəlir. Ölkənizdə özümü daha rahat ifadə edə bilmək üçün dəfələrlə dilinizi öyrənmək üçün müəllimlə hazırlaşsam da, öyrənmə bilmədim. Sözləriniz yadımda qalmırdı. Amma az-çox anlaya bilirdim. Özümü az da olsa, ifadə etməyə çalışıram. Lakin tam ifadə edəcək, söhbət edəcək qədər danışa bilmirəm”.

Pakistanlı bəy yeməklərimizi hədsiz çox sevir. Ən bəyəndiyi isə aş, kabablarımız, dolmadır. Nərgiz isə yaşadığı ölkənin mətbəxi haqqında bu cür düşünür: “Yeməkləri çox acı və ədviyyatlı olur. Çayları da ağırdır, çox ədviyyatlıdır. İlk vaxtlar bununla bağlı xeyli çətinlik çəkirdim. Əsasən yeməklərimi özüm bəşirirəm. Bəzən də pəhriz yeməklər satan restoranlardan sifariş edirəm. Yoldaşım da acı sevmir”.

“Novruz mənə də doğma bayramdır”

Əli ilə Nərgizin tək ortaq cəhəti xasiyyət deyil. Hər ikisi üçün Novruz bayramının xüsusi yeri var. Sən demə, Əlinin ailəsi də illərdir bu bayramı təntənə ilə qeyd edirmiş: “Ata tərəfinin İran ilə bağlılığı olduğu üçün Novruz bayramı mənə də doğma bayramdır. Hətta uşaq olanda ata nəvəm Novruz bayramını çox yüksək səviyyədə qeyd edirdi. Hər zaman tonqaldan tullanmışıq. Şirniyyatları da bəşirmişik. Paxlavanızı bəyənirəm”.

Nərgiz deyir ki, onu və ölkəmizi sevən sadəcə Əli deyil: “Mən qayınanam, qayınatamla birlikdə yaşayıram. Onlar məni çox sevirlər. Qayınatamla xasiyyətimiz mükəmməl tutur. Mənə hər zaman kömək olurlar. Onlar da Bakını gəziblər. Azərbaycan çayını çox sevirlər. Qayınatam bizim çayımıza yaşıllıq deyir. Hər dəfə Bakıdan qayıdanda onlara çayımızdan gətirirəm”.

SIXLIQ VƏ XAOS ŞƏHƏRİ

Nərgizin sözlərinə görə, pakistanlılar hər zaman milli geyimdə olurlar: “Burada ilk şoku hava limanına endikdə yaşadım. Çünki insanlar çox fərqli geyinir. Xüsusi şalvarları, kamiz adlanan uzun qollu köynəkləri var. Qadınlar üçün onların üzərində güllər, qashlar var. Yanlarında mütəq şal olur. Çünki harada olurlarsa-olsunlar, azan oxunduğu zaman başlarını örtürlər.

Amma kişilərdə sadə ağ rəngdədir”. Azərbaycanlılarla pakistanlıların ortaq cəhətlərindən biri də insanların xarici vətəndaşlara göstərdikləri xoş münasibətdir: “İnsanları çox qonaqpərvərdirilər. Xaricilərə olduqca hörmət edirlər. Buraya ilk vaxtlar gələndə mənə çox dəstək olurdular. Mənim üçün xüsusi yeməklər sifariş edirdilər. Dəfələrlə evlərinə qonaq çağırırlar”.

Nərgiz deyir ki, Pakistanda həyat ölkənizdən çox fərqlənir: “Burada insanların rejimi çox fərqlidir. Gecə 4-5-də yatırırlar. Şəhəri gec oyanırlar. İş burada saat 11-də başlayır, əhali çoxdur. Kəndlərdən insanlar işçi olaraq gəlir. Şəhərdə dəhşətli sıxlıq var. Əvvəl şoka düşürdüm, əsəbiləşirdim. Amma sonradan öyrəşdim. Maşından çox motosiklet var. Kasıb ailələr bir motosikldə beş nəfər gedirlər. Güzgüləri də olmur. Necə gəldi hərəkət edirlər. O səbəbdən burada maşın sürmək təhlükəlidir. Kameralar, radarlar da mövcud deyil. Lakin hazırda burada çox xoşbəxtəm. Hamı deyirdi ki, Karaçi təhlükəli şəhərdir. Amma hər yərə getmədən də, belə bir halla qarşılaşmamışam. Sadəcə, müəyyən ərazilərdə ehtiyatı əldən verməmək lazımdır”.

91 İNSAN ALVERİ QURBANI MÜƏYYƏN EDİLİB

QEYDİYYATDAN KƏNAR DOĞULAN 23 UŞAQ

2024-cü ildə doğumu dövlət qeydiyyatından kənarda qalmış 23 uşağın doğumu qeydə alınıb. 2024-cü ildə Kipr və Qvatemalada üç Azərbaycan vətəndaşı insan alverində təqsirləndirilərək həbs edilib. Azərbaycana readmissiya edilən şəxslərdən birinin Yunanıstanda insan alverinin qurbanı olduğu müəyyənləşib.

Nazir müavini bildirib ki, informasiya texnologiyalarının tətbiqi ilə törədilmiş 44 müvafiq cinayət aşkarlanıb və cinayət işi başlanılıb: “Eyni zamanda insan alverinin təbliğatı ilə bağlı məşğul olan 156, cari ilin ötən dövründə isə 124 “Telegram”, “Instagram” və “Tiktok” hesabı bağlanıb”.

“DİLƏNÇİLİK EDƏN UŞAQ VALİDEYNİNDƏN ALINMALIDIR”

Müzakirələr zamanı çıxış edən Milli Məclisin İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin sədri Fazil Mustafa bildirib ki, küçədə dilənçilik edən hansı uşaq tutulsa, dərhal valideynindən alınmalıdır. O qeyd edib ki, dövlət dilənçiliyə cəlb edilən uşaqları öz nəzarətinə götürməli və aidiyyəti üzrə yerləşdirməlidir.

Deputat Azərbaycandan kənarda dini təhsilə məcburi cəlb edilən şəxsləri insan alveri qurbanı kimi qeydə alınmalı olduğuna diqqət çəkib: “Çünki din təhsili dövlətin nəzarətində olan təhsil müəssisələrində alınmalıdır. Bundan kənar dini təhsilə cəlb edilmə qanunsuzdur”.

İllik məlumat müzakirələrdən sonra qəbul edilib.

2024-cü ildə Kipr və Qvatemalada üç Azərbaycan vətəndaşı insan alverində təqsirləndirilərək həbs edilib. Azərbaycana readmissiya edilən şəxslərdən birinin Yunanıstanda insan alverinin qurbanı olduğu müəyyənləşib.

Milli Məclisin plenar iclasında İnsan alverinə qarşı mübarizə üzrə Milli Koordinatorun 2024-cü il üzrə illik məlumatı təqdim edilib. Təqdimatı Daxili İşlər Nazirinin birinci müavini Seyfulla Əzimov edib. Qeyd olunub ki, hesabat “İnsan alverinə qarşı mübarizə haqqında” qanunun 7.5-ci maddəsinin icrasının təmin edilməsi məqsədilə Baş Prokurorluğun, Ombudsman Aparatının, Vəkillər Kollegiyasının, beynəlxalq təsisatların, 20 qeyri-hökumət təşkilatının, 32 mərkəzi və 69 yerli icra hakimiyyəti orqanının, eləcə də Daxili İşlər Nazirliyinin aparatının struktur qurumlarının və ərazi polis orqanlarının məlumatları, o cümlədən xüsusi polis qurumunun apardığı monitoring və təhlillər əsasında hazırlanıb.

Həmçinin bildirilib ki, aidiyyəti dövlət orqanları, vətəndaş cəmiyyəti institutları və beynəlxalq tərəfdaşlarla birgə görülən tədbirlərlə müvafiq sahədə əməliyyat şəraitinə davamlı nəzarət, risk qrupuna aid şəxslərin sözügedən cinayətlərdən müdafiəsi təmin olunub, qurbanlar fiziki, psixoloji və sosial reabilitasiya tədbirləri ilə tam əhatə edilib.

Hesabata görə, ötən il Azərbaycan vətəndaşları ilə bağlı insan alveri və məcburi əməklə bağlı olan cinayət işləri üzrə 91 insan alveri qurbanı (90-ı qadın, 1-i kişi) müəyyən edilib.

11 NƏFƏR BEYNƏLXALQ AXTARIŞA VERİLİB

2024-cü ildə 206 insan alveri cinayəti qeydə alınıb. Həmin faktlar üzrə 15 cinayət işi başlanılaraq 16 şəxs (13

qadın, 3 kişi) təqsirləndirilən qismində cəlb edilib. Hazırda insan alveri cinayəti törətməkdə təqsirləndirilən 11 nəfərin İnterpol kanalları ilə beynəlxalq axtarışı davam etdirilir.

İnsan alveri və məcburi əmək qurbanlarının aşkarlanması məqsədilə keçirilmiş tədbirlər zamanı 4 miqrasiya kanalı müəyyən olunaraq, 15 əcnəbi saxlanılıb.

Dövlət Əmək Müfəttişliyi Xidmətinin vətəndaş müraciətləri əsasında apardığı yoxlamalarla 676 şəxsin əmək müqaviləsi olmadan işləməsi müəyyən edilərək işgötürənlər ümumilikdə 2 milyon 643 min manat məbləğdə, habelə 7 fakt üzrə işçini əmək funksiyasına aid olmayan işi (xidməti) yerinə yetirməyə məcbur etməyə görə aidiyyəti vəzifəli şəxslər 8 min manat məbləğdə cərimələnib.

SOCAR İSVEÇRƏDƏ SÜRƏTLİ YÜKLƏMƏ STANSİYASINI İSTİFADƏYƏ VERİB

Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin (SOCAR) İsveçrədəki törəməsi olan “SOCAR Energy Switzerland” şirkəti bu ölkədə elektrikli yük avtomobilləri üçün ilk sürətli yükləmə stansiyasını istifadəyə verib. Bu barədə “Report” “SOCAR Energy Switzerland” sosial şəbəkədəki hesabında yaydığı məlumata istinadən xəbər verir.

“SOCAR Energy Switzerland” mayın 15-də “A1” yolu boyunca Kölliken-Nord istirahət zonasında elektrikli yük avtomobilləri üçün ilk sürətli yükləmə stansiyasını açıb. Yeni infrastruktur elektriklişdirilmiş

ağır yük daşıyan nəqliyyat vasitələrinin doldurulması üçün nəzərdə tutulub. 400 kVt-a qədər gücü olan stansiya hətta elektrikli ağır yük avtomobilləri üçün yükləmə müddətini əhəmiyyətli dərəcədə azaltmağa imkan verir. Bu isə logistika şirkətləri üçün xüsusilə vacibdir”, - məlumatda deyilir.

Eyni zamanda, İsveçrə KİV-

ləri xəbər verir ki, SOCAR 2026-cı ilin sonuna qədər İsveçrədə minik və yük elektromobilləri üçün təxminən 100 yükləmə məntəqəsi istifadəyə verməyi planlaşdırır.

Bildirildiyi kimi, Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti İsveçrədə “SOCAR” brendi altında yanacaq doldurma stansiyaları şəbəkəsi açaraq neft məhsullarının pərakəndə satışı sahəsində fəaliyyət göstərir. Hazırda bu şəbəkə təxminən 200 yanacaq doldurma stansiyasından ibarətdir.

Bundan əlavə, Sürəxdə “SOCAR Trading” şirkətinin baş ofisi yerləşir.

HOTELLƏRİMİZ NİYYƏ BOS QALIR?

TƏRANƏ MƏHƏRRƏMOVA
taranamaharramova@kaspi.az

Mehmanxana (hotel) və mehmanxana tipli obyektlərin 81 faizdən çoxunun boş qalması ilə bağlı Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatı ölkəmizə turist gəlişinin azalması kimi izah olunur. Bu, kifayət qədər ciddi rəqəmdir və həyəcan təbili çalmağın vaxtı çatıb kimi görünür.

Turizmçilər hotellərin boş qalmasını havalərin turizm mövsümünə uyğun olmaması ilə əlaqələndirirlər. Onlar həm də qiymətlərin bahalıq, təbliğatin yaxşı qurulmaması və s. kimi səbəblərin də olduğunu deyirlər.

MÜQAYISƏ DÜZGÜN DEYİL

Azərbaycan Hotel Assosiasiyasının İdarə Heyətinin sədri Eldar Əlimuradov açıqlanan statistika ilə razılaşmır: “Ən azı yarım illik, ya da bir illik statistikanı müqayisə etmək lazımdır. Ay olub ki, müəyyən səbəblərə görə turistlərin sayı keçən illə müqayisədə az olub. Amma digər aylarda bu boşluq kompensasiya edilib. Bizim idarə etdiyimiz hotellərdə müştəri sayında azalma yoxdur”.

MAYDAN SONRA ARTIM BAŞLAYACAQ

Turizm üzrə ekspert Ceyhun Aşurov hesab edir ki, bu statistika təəccüblü deyil: “Azərbaycanda 800-ə yaxın hotel və qalma yeri var. Nömrə fondumuz təxminən 30 minə yaxındır, 60 minə yaxın ölkə üzrə yataq sayımız var. Nəzərə alaq ki, ilin ilk rübü turizm üçün o qədər də aktiv aylar deyil. Bu, bütün dünyada belədir. Qonaqların artımı əslində aprel ayından başlayır. Həm də insanlar daha çox yay aylarında səyahət edirlər. Aprel-maydan başlayaraq turist axınının artan xətt üzrə inkişafını proqnozlaşdırıram”. Ekspert paytaxt mehmanxanalarında 60 faizə yaxın doluluq olduğunu deyir: “Daha sonra Qəbələ, Qusar və s. rayonlar ardıcılıqla gedir. Bu da quru sərhədlərin bağlı olduğu dövrdə ölkəyə giriş-çixışın əsasən Bakıdakı hava limanından həyata keçirilməsi ilə əlaqədardır. Ölkədə bir həftə qalan qonaq ya gəlişi, ya da gedişi zamanı bir-iki gün Bakıda gecələməli olur. Ona görə Bakıda gecələmələrin sayı daha çoxdur. Qusar da təbii ki, qış mövsümü ilə əlaqədar olaraq ən çox səfər olunan istiqamət olub. Qusarda və Qəbələdə yay-qış komplekslərinin olması ilin ilk rübündə daha çox turistlərin gəlməsinə səbəb olub”.

Eldar Əlimuradov

Ceyhun Aşurov

Fotolar: Ramil Yunus - Global Photostock

İlin birinci rübündə ölkədəki hotellərdə yerlərin 81 faizi boş qalıb. Turizmçilər bunu havalərin turizm mövsümünə uyğun olmaması ilə əlaqələndirirlər. Amma başqa subyektiv səbəblər də var.

**AZƏRBAYCANDA
HOTELLƏRDƏKİ
YERLƏRİN
81%-i
BOŞ QALIB**

**BAKIDAKI
HOTELLƏRDƏ İSƏ
60%
DOLULUQ
MÜŞAHİDƏ
EDİLİR**

Azalma dünyada baş verən proseslərə görədir

Gəlmə turizm üzrə menecer Vasif Yadigarov mehmanxanalarda yaranan boşluğu dünyada baş verən hadisələrlə əlaqələndirir: “Çünki çox reyslər təxirə düşüb. Bu, əsasən Hindistan və Pakistan istiqamətindən gələn reyslərə aiddir. Yanvar-mart aylarında gələnələr onsuz da nisbətən az olur”. Turizmçi xüsusən rayon mehmanxanalarında qeydə alınan azalmanı normal hesab edir: “Bu, normaldır, çünki gələn qonaqların 50%-dən çoxu rayonlara getmir. Məsələn, keçən həftə biz

mindən çox hindistanlı qonağı yola salmışıq. Onlardan heç biri rayona getmədi”.

İNDİ DƏ ÜMİD ÇİNDƏN GƏLƏCƏK TURİSTLƏRƏDİR

“Statistika və turizmin incəlikləri onu göstərir ki, yanvar-fevral, hətta mart ayı turizmdə aşağı mövsüm hesab olunur”, - deyər turizm üzrə ekspert Əziz Şiriyev bildirir: “İnsanlar daha çox hava isti olanda gəzintiyyə üstünlük verirlər. Əvvəlki illərə nəzər yetirsək, mart ayında, xüsusən Novruz bayramı ərəfəsində ölkəmizə xeyli sayda İrandan turist gəlirdi. Sonra bu axın dayandı. Ona görə bu ilin martında bir qədər zəif mövsüm oldu.

Hazırda Bakıda, Qobus-tanda, tarixi məkanlarımızda, qoruqlarda Rusiyadan, Hindistandan gələn turistləri görə bilərsiniz. Tədricən regionlarda da turistlərin sayı artmaqdadır. Hesab edirəm ki, Çinlə Azərbaycan arasında viza rejiminin ləğvi çinli turistlərin ölkəmizə gəlişinə səbəb olacaq”.

Əziz Şiriyev

Bir istiqamətə köklənmənin problemləri

Tərcüməçi-bələdçi Aytac Nəzirli isə açıqlanan statistikanı real hesab edir: “Qış aylarında turistlərin azlığı normal haldır. Çünki qış aylarında Qəbələ-Qusar kimi ərəzilərdə hotel qiymətləri kəskin şəkildə bahalaşır. Bəzi ölkələrdə qış aylarında tətillərlə azalmada bu da rol oynayır. Amma apreldən başlayaraq yenidən canlanma müşahidə olunur”. Bələdçi hesab edir ki, ilin əvvəlindən turistlərin ölkəyə az gəlməsinin səbəblərindən biri də bu istiqamətdə reklam işinin yaxşı qurulmamasıdır: “Biz turizmdə ancaq bir ölkəyə köklənirik. Bir ara ərəb bazarına kökləndilər, sonra Hindistan, indi də Çin. Bir anda bir neçə bazarla müqavilə bağlasalar, kəskin şəkildə artım ola bilər. Məsələn, hindistanlılar yayda gəlməyi üstün tuturlar, onlar qışı sevmirlər. “Ərəb bazarı” demək olar ki sona çatıb”. A.Nəzirli turistlərin diqqətinin təkə Bakıya fokuslanmasını da düzgün hesab etmir: “Azərbaycanın turizm bölgələri təkə Bakı, Qusar və Qəbələ deyil. Amma təəssüf ki, bizim sektorda təkə bu şəhərlərə köklənilər. Digər regionların gözəl turistik yerləri, tarixləri, ənənələri var. Amma Gəncədə, Balakəndə, Lənkəranda və s. yerlərdə çox nadir hallarda turist görürsünüz. Çünki bu istiqamətdə reklam düzgün getmir”. Bələdçinin dediyinə görə, qonaqlara qarşı baş verən dələduzluq halları da onların gəlişinə mane olur: “Taksi sürücüləri, gecə qadınları, restoranlarda qiymət artımı, onlara verilən saxta pullar, peşəkar olmayan bələdçilərin məlumatları qonaqları ölkəmizdən soyudur. Nəticədə turistləri itiririk”.

Aytac Nəzirli

Vasif Yadigarov

“QARA GÜN” ÜÇÜN ETİBARLI YATIRIM

ZƏRİF SALMANLI
zarifsalmanli@kaspi.az

Əsasən zینət əşyası kimi istifadə olunan qızıl, bəzən vətəndaşları dar gündən xilas edir. Bu dəyərli vasitənin qiyməti son illərdə rekordları qırır. Son zamanlar təkcə sadə vətəndaşlar deyil, hətta dövlətlər də qızıla etibar etməyi üstün tuturlar. Bəs qızıla investisiya vasitəsi kimi baxarkən nəyi əsas götürməliyik? Nələrdə ehtiyatlı olmalıyıq? Vətəndaşlar da qızıla etibarlı investisiya aləti kimi yanaşa bilirlərmə?

“40-50 DOLLARA ALANLAR QAZANDI”

Azərbaycan Zərgərlik Assosiasiyasının sədri Toğrul Abbasquliyevin sözlərinə görə, qızılın bir qramı pandemiyaadan əvvəl 40 dollar idisə, hazırda 100 dolların üzərindədir: “Hazırda bir qram 999 əyarlı qızılın qiyməti 105-106 dollar civarındadır. Bu, son beş ilin rekord həddidir. Son bir ildə qızılın qiymətində ciddi artım müşahidə edilir. Qısa müddətdə bir qram üçün olan qiymət 85 dollardan 105 dollara yüksəlib. İnvestorlar, mərkəzi banklar ən sabit yatırım aləti kimi qızıla üz tuturlar. Tələbat artdıqca, qiymətlər daha da yüksəlir. Amma artım

Toğrul Abbasquliyev

müəyyən həddə qədər ola bilər. Dünya Bankının proqnozlarına görə, qızılın qramının qiymətinin maksimum 120-130 dollara qədər artması mümkündür. Qiymətlər yüksəldikdə istehlak aşağı düşür. İstehsal da azalır. O səbəbdən bir müddətdən sonra stabilləşmə, hətta qiymətlərdə enmə ola bilər”.

İqtisadçı Elman Sadıqov deyir ki, qızıla investisiya edən şəxslər qiymət dalğalanmalarından sərfəli şəkildə istifadə edirlər: “Son bir neçə ay ərzində qızılın bir unsiyasının qiyməti 3500 dollara qədər qalxdı. Bir unsiya 31,1 qramdır. İl sonuna qədər unsiya üçün qiymət 3600 dollar da ola bilər. Amma həddən artıq yüksəlmə hər zaman geri çəkilmələr ilə müşahidə olunur. Çünki bir çox alıcılar qazanclarını real etmək istəyir. Məsələn, 2800-3000 dollara aldıkları qızılı 3500 dollar səviyyəsində satırlar. Beləliklə, gəlirlərini reallaşdırırlar. Ucuzlaşma baş verdikdə yenidən qızıl alıb yatırım edirlər. Ona görə də düşünürəm ki, bir müddət sonra qızılın qiymətində də ucuzlaşma baş verəcək. Ölkəmiz də qızılın dünyadakı qiymətindən birbaşa təsirlənir”.

Qızılın qiyməti son beş il ərzində üç dəfəyə yaxın yüksəlib. Bu səbəbdən dövlətlər və mərkəzi banklar da investisiya vasitəsi kimi onu seçir. Ekspertlərin fikrincə, qızıl sadə vətəndaşları da dar gündən xilas edən ən effektiv vasitədir.

Bir qram 999 əyarlı qızılın qiyməti

105-106 \$
civarındadır

KÜLÇƏ, YOXSA ZİNƏT ƏŞYASI?

T.Abbasquliyevin fikrincə, insanlar da investisiya aləti kimi imkanları çatan qədər qızıl alıb saxlaya bilirlər: “Vaxtilə ucuz qiymətə qızıl və ya zinət əşyaları alanlar xeyli qazancı çıxdılar. Külçələr və sikkələr əlverişli yatırım alətidir. Onlar xalis 999 əyarlı qızıldan hazırlanır. Amma onların xüsusi saxlanma şəraiti olmalıdır. Onları banklarda, seyflərdə saxlamaq daha təhlükəsizdir. Vətəndaşlar zərgərlik məmulatlarını isə həm aksesuar kimi istifadə edə bilirlər, həm də yatırımdır. Qızıl etibarlı yatırımdır. Köhnəlmir, xarabə olmur. Əyarından asılı olmayaraq, qiyməti yüksəlir. Xalis qızıl kimi satsalar belə uduzmurlar”.

E.Sadıqovun sözlərinə görə, investisiya üçün saf qızıl almaq daha sərfəlidir: “Zinət əşyalarının üzərinə işçi pulu da əlavə olunur. O səbəbdən, investisiya aləti kimi çox da uyğun deyil. İşçi haqqı olan qızıl isə baha alınır, amma satıldıqda ucuz qiymət təyin olunur. Çünki alarkən işçi pulu üstünə gəlinir, satarkən sadəcə xalis qızılın qiyməti ödənilir. Qızıl sikkələr və külçələr investisiya məqsədi kimi

daha yaxşıdır”.

“Qiymətli metallar və qiymətli daşlar” standartlaşdırma üzrə Texniki Komitənin sədri Rövşən Əmircanovun fikrincə, Azərbaycanda da qızıla yatırım aydın şəkildə müşahidə olunur: “Son dövrlərdə 999,9 əyarlı qızıl sikkə və külçələrin satışında nəzərəcərpacaq artım qeydə alınıb. Yatırım məqsədilə qızıl alan şəxslər üçün yüksək əyarlı qızıl külçələri və ya sikkələri daha sərfəli hesab olunur. Bu tip qızıl məmulatları əsasən investisiya məqsədilə alınır və satışı zamanı dəyər itkisi çox minimaldır”.

“QİYMƏTLƏR DAHA DA ARTACAQ”

R.Əmircanovun sözlərinə görə, ilin sonuna doğru qızılın qiymətinin daha da artacağı istisna edilmir: “İlin sonuna qədər qızılın qiymətinin unsiyaya 3 300-3 800 ABŞ dolları aralığında ticarət olunması ehtimal edilir”.

Rövşən Əmircanov

EKSPERTDƏN QIZIL ALMAQ İSTƏYƏNLƏRƏ MƏSLƏHƏT

Müəssisimiz qızıl almaq istəyənlərə məsləhətlərini də verdi: “Yatırım məqsədilə qızıl alan şəxslərə yüksək əyarlı qızillara, eləcə də beynəlxalq sertifikatlı

brilyantlara üstünlük vermək tövsiyə olunur. Bu cür məhsullar dəyərini qoruma baxımından daha etibarlıdır. Məhsulu əldə etdikdə alıcının

qızılın əyar göstəricilərini və qiymətli daşların keyfiyyət parametrlərini təsdiq edən sənədləri tələb etməsi vacibdir. Alıcılara adı, mənzəyi

və sertifikatı məlum olmayan məhsullardan çəkinmək tövsiyə olunur. Həqiqi dəyərinə uyğun və risk daşımayan qızıl və qiymətli daş məmulatı

almaq üçün alıcılar yalnız etibarlı satıcılara müraciət etməli, dövlət damğası və beynəlxalq sertifikatlara malik məhsullara üstünlük verməlidirlər”.

İXTİSASI DEYİL, QRUPU SEÇMƏYİN FƏSADI

Son illər universitetlərə qəbulda kimya və biologiya müəllimliyi ixtisası üzrə keçid ballarının aşağı düşdüyü müşahidə edilir. Başqa fənlər üzrə müəllimlik ixtisaslarında keçid ballarının artdığı bir şəraitdə baş verən tendensiya nədən qaynaqlanır?

TƏRANƏ MƏHƏRRƏMOVA
taranamaharramova@kaspi.az

Ötən tədris ilində keçirilən qəbul imtahanlarının nəticələrinə əsasən formalaşan keçid balları bəzi ixtisaslar üzrə 150-200 bal təşkil edib. IV ixtisas qrupu üzrə 200 və daha az keçid balı olan ixtisasların siyahısında kimya və biologiya müəllimliyi ixtisasının da yer alması bir qədər suallar doğurur. Bakıdakı dövlət və özəl ali təhsil müəssisələrində, o cümlədən regionların ali məktəblərində və ali məktəblərin filiallarında qeyd edilən keçid balının nəticəsi ölkə üzrə bu ixtisasa son illər kəskin dəyişən münasibəti nümayiş etdirir.

Səbəb nədir? Kimya-biologiya müəllimliyinə maraq azalıb? Və ya müasir əmək bazarında bu ixtisasa yer qalmayıb?

QƏBUL PLANININ ÇOXLUĞU KEÇİD BALLARINI AŞAĞI SALIR

Xəzər Universitetinin təsisçisi, professor Hamlet İsaخانlı kimya və biologiya müəllimliyi ixtisası üzrə keçid balının azlığı bu ixtisaslara marağın azalması ilə deyil, qəbul planının çoxluğu ilə əlaqələndirir: “Maraq azalmayıb, qəbul çoxdur. Qəbul çox olanda adamlar müxtəlif ballarla qəbul olurlar. Bir var bir ixtisasa yüz, bir var min adam qəbul edəsən. Təbii ki, min adam qəbul edəndə o istiqamətdə hər cür ballar olur. Bu o demək deyil ki, kimya-

biologiyaya güclü uşaqlar getmir, əksinə, kifayət qədər gedirlər, sadəcə qəbul planı çox olduğu üçün keçid balını belə qərarlaşdırırlar”.

Hamlet İsaخانlı

HƏKİM OLMAQ İSTƏYƏNLƏR MÜƏLLİMLİYİ SEÇMİRLƏR

Bakı şəhər 112 nömrəli tam orta məktəbin təlim-tərbiyə işləri üzrə direktor müavini, Azərbaycan Gənc Müəllimlər Assosiasiyasının tabeliyində olan Gənc Biologiya Müəllimləri Birliyinin sədri Lətifə Mustafayeva hesab edir ki, abituriyentlərin əksəriyyəti ixtisas deyil, qrup seçir: “Gələcəkdə kim, hansı peşə sahibi olmaq istəyirsiniz?” - deyər soruşduqda sadəcə, “qrup” deyirlər. Məsələn, mən I və ya II qrupa sənəd verirəm. Lakin IV qrupa sənəd verən abituriyentlər dəqiq bilirlər ki, həkim olmaq istəyirlər. Bu baxımdan, onlar kimya, biologiya müəllimliyi ixtisasını yazmırlar. Bu səbəbdən yüksək bal yığmış şagirdlər həkim olur, 400+ yığanlar isə yalnız həkimlik seçdikləri üçün həmin ixtisaslara düşmür. Nəticədə kimya, biologiya müəllimliyi ixtisasına seçim azalır”. L.Mustafayeva qeyd edir ki, kimya-biologiya texniki fənn olduğu üçün həm olduqca maraqlı, həm də çətindir: “Bu baxımdan, şagirdlər çətinlik səviyyəsi daha asan fənlər daxil olan qruplara meyl edirlər. Kimya fənni I qrupda da yer alıb. Bu qrupda isə informatika fənninin daxil edilməsi kimyanın seçiminin azalmasına səbəb ola bilər”. L.Mustafayevanın sözlərinə görə, müəllimlik peşəsinə maraq azalmayıb, sadəcə, IV qrupu seçən şagirdlərin əsas məqsədi həkim olmaqdır: “Onlar kəsilsələr belə yenə imtahan verib həkim olmaq istəyirlər. Hətta ikinci şans imtahanında da yenidən həkim olmaq üçün cəhd edirlər”.

KİMYA-İNFORMATİKA RƏQABƏTİ

“DİM tərəfindən keçirilən imtahanlarda I qrup üzrə fənlərə kimya ilə yanaşı, informatika fənni də daxil edilib. Bu isə şagirdlərin seçimindən asılıdır. Yəni şagird kimyanı seçərək kimya yönümlü, informatikanı seçərək informatika yönümlü ixtisaslara yönələ bilər”, - deyər Bakı şəhəri 215 nömrəli tam orta məktəbin kimya müəllimi, AGTA-nın tabeliyində olan Gənc Kimya Müəllimləri Birliyinin sədri Vəfa Kərimli bildirir: “Amma müşahidələrimiz göstərir ki, son illərdəki tələbatı nəzərə alaraq I ixtisas qrupunda kimyanı seçənlərin sayı son 3 ildə kifayət qədər azalıb və xüsusilə istedadlı şagirdlər informatikayönümlü ixtisasları seçirlər. Ona görə də balların kəskin aşağı düşməsi müşahidə olunur. Çünki rəqabət azalıb. Yüksək ballı şagirdlər informatika fənninə yönəlir, beləliklə, kimyada rəqabət yoxdur. IV qrup fənləri içərisində kimya və biologiya fənləri yer alıb. Şagirdlərin əsas arqumenti odur ki, bu qrup fənləri olduqca çətindir. “Biz eyni anda bir neçə dəqiq fənni mənimsəməli, biologiyayı öyrənməliyik”, - deyirlər. Bu baxımdan, IV qrup imtahanlarının çətinliyini əsas götürərək və Tibb Universitetinə keçid balının yüksəkliyini nəzərə alaraq bu ixtisasları seçən şagirdlərin də sayı nisbətən azdır”.

FƏNLƏRİN ÇOXLUĞU VƏ ÇƏTİNLİYİ

Astara rayon Səməd Vurğun adına Təngərüd kənd tam orta məktəbin biologiya müəllimi Umud Məmmədov kimya və biologiya müəllimliyi ixtisası üzrə keçid balının 200 olmasını fənlərə olan marağın azalması ilə deyil, əsasən IV qrupda olan fənlərin ağır olması ilə əlaqələndirir: “Bu qrupda üç buraxılış, üç blok fənni var. IV qrupu seçənlər daha çox Tibb Universitetində oxumaq istəyənlərdir. Kimya və biologiya fənni də yalnız bu qrupda olduğuna görə, keçid balını aşağı salırlar ki, ən azı zəif uşaqlar “biz hazırlaşdıq ora qəbul ola bilərik”, - deyər seçsinslər. I-III qruplarda isə ixtisas seçimləri çoxdur. Şagirdlər daha çox digər qruplara meyl etdiyindən bu ixtisaslar üzrə balları aşağı salırlar. IV qrupda ixtisaslar çox olsaydı, abituriyentlərin sayı daha da çox olardı. Bu qrupda həm ixtisas azdır, həm altı fənn olduğuna, həm də çətinliyinə görə müəllim olmaq istəyənlər beş fənn olan qrupları seçirlər”.

OYNAYAN KEÇİD BALLARI

Təhsil məsələləri üzrə ekspert Nadir İsrəfilov deyir ki, bizdə keçid balları “oynayır”. Əsas diqqət universitetlərin qəbul planının dolmasına yönəlik. Ekspert bildirir ki, IV qrup üzrə hazırlaşan abituriyentlərin 99 faizi Tibb Universitetinə daxil olmaq istədiyi üçün kimya-biologiya müəllimliyi ixtisası üzrə ballar aşağıdır: “Kimya-biologiya üzrə hazırlaşanlar sırf müəllim olmaq üçün bu ixtisasa seçmirlər. Özünü bilirsiniz ki, repetitor yanına getmək hansı qiymətə başa gəlir. Bu fənlər üzrə hazırlaşanlar, yəni xərc çəkənlər Tibb Universitetinə yönəlirlər. Ona görə də kimya-biologiya müəllimliyi ixtisası üzrə sənəd az verildiyindən keçid balları aşağı düşür”.

Nadir İsrəfilov

CİBİ DƏ YANDIRIR, EVİ DƏ...

Közərmə lampaları yanğın baxımından da ciddi təhlükə yaradır. Ən böyük mənfi cəhətlərindən biri tez sıradan çıxması və faydalı iş əmsalının aşağı olmasıdır.

AYGÜN ƏZİZ
aygunaziz@kaspi.az

Son illərdə bir çox ölkələrdə, o cümlədən Azərbaycanda ənənəvi közərmə lampalarının istifadəsinə məhdudiyyətlərin tətbiq edilməsi və onların tədricən bazardan çıxarılması gündəmdədir. Mütəxəssislər bildirirlər ki, közərmə lampaları cibi də yandırır, evi də...

Həm enerji sərfiyyatı, həm də ətraf mühitə vurduğu ziyanı nəzərə alaraq ölkəmizdə 60 Vt və yuxarı gücə malik olan közərmə lampalarının idxalı, istehsalı və satışı qadağan edilir. Bu, "Enerji resurslarından səmərəli istifadə və enerji effektivliyi haqqında" qanuna təklif edilən dəyişiklikdə əksini tapıb. Layihəyə əsasən, istehsal proseslərində və əsas məqsədi işıqlandırma olmayan məhsullarda xüsusi istifadəsi nəzərdə tutulan közərmə lampaları istisna olmaqla, dəyişən cərəyan dövrəsində işıqlandırma məqsədilə istifadə edilə bilən 60 Vt və yuxarı gücə malik olan közərmə lampalarının 2026-cı il yanvarın 1-dən, 25 Vt-dan (25 Vt daxil olmaqla) 60 Vt-a qədər gücə malik olan közərmə lampalarının isə 2026-cı il iyulun 1-dən satışı qadağan ediləcək.

30 MİLYON KUBMETR QAZA QƏNAƏT

Energetika nazirinin müavini Elnur Soltanov Milli Məclisin Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsinin ictimai müzakirəsində bildirib ki, bir led lampasının istifadə müddətində 10-dan çox közərmə lampası xarab olur. Vətəndaş lampanın qiymətinə aldanır, amma uzunmüddətli hesablama, əslində, xərclədiyindən daha çox ziyana getdiyinin fərqi varır: "7 Vt-lıq bir led lampası altı manatdır, bir közərmə lampası isə 60 qəpikdir. Amma vətəndaş qısamüddətli hesablama ilə közərmə lampası alır. Hesablamalarımıza görə, bir ildə bir milyon lampanın satışa çıxarılmasından söhbət gedirsə, bu, 30 milyon kubmetr qaza qənaət deməkdir".

DÖRD MİN MANATA QƏDƏR CƏRİMƏ

Bu qadağanın əsas səbəbi közərmə

lampalarının aşağı enerji effektivliyinə malik olması və nəticədə böyük enerji sərfiyyatına səbəb olmasıdır. LED və CFL lampaları ilə müqayisədə közərmə lampaları daha çox enerji istehlak edir və daha qısa ömürlüdür. Məsələn, 15 min saat işləmə müddəti olan bir LED lampa, min saatlıq ömrü olan 17 közərmə lampasını əvəz edə bilər ki, bu da xərcdə iki dəfə, elektrik enerjisi xərcində isə səkkiz dəfədən çox qənaət deməkdir.

Qanun layihəsinə əsasən, qadağaya əməl etməyən vəzifəli şəxslər və hüquqi şəxslər üçün müvafiq cərimələr nəzərdə tutulub. Belə ki, inzibati xətanın bilavasitə obyektə olan elektrik közərmə lampaları müsadirə edilməklə, vəzifəli şəxslər min manatdan min beş yüz manata qədər, hüquqi şəxslər isə üç min manatdan dörd min manata qədər cərimə ediləcək.

"LAMPA O QƏDƏR QIZIR KI..."

Elektrik mütəxəssisi Azad Qeybullayev deyir ki, közərmə lampaları işıqlandırma ilə yanaşı, güclü şəkildə istilik yayır: "Hətta isti rayonlarda yay aylarında bəzi insanlar işığı söndürürdü ki, otaqda istilik az olsun.

Közərmə lampaları elektrik enerjisinin təxminən 5%-ni işığa çevirir, qalan 95%-i isə istilik şəklində itirilir. Lampa o qədər qızır ki, hətta əl ilə açmaq mümkün olmur. Çünki közərmə lampaları 1300 C-dək qızır. Qızma enerji israfına gətirib çıxarır. Bununla yanaşı, həm patronu sıradan çıxarır, həm də çilçırağı".

Bir LED lampa 17 közərmə lampasını əvəz edə bilər

Közərmə lampaları elektrik enerjisinin 5%-ni işığa çevirir

"Led lampalar çox işıq verir, az istilik yayır"

Mütəxəssis bildirir ki, bu lampalardan istifadə olunan evlərdə qısaqapanma riski həmişə güclü olur: "Közərmə lampaları yanğın baxımından da ciddi təhlükə yaradır. Ən böyük mənfi cəhətlərindən biri də tez sıradan çıxması və faydalı iş əmsalının aşağı olmasıdır. Düzdür, qiymət baxımından közərmə lampaları çox ucuzdur. Bir led lampanın qiymətinə üç közərmə lampası almaq olar. Amma sərfiyyat baxımından ucuz aldığı düşünən insan onun istifadəsinə dəfələrlə artıq pul ödəyir. Led lampalar isə özünü doğruldur. Led lampalar eyni miqdarda işıq vermək üçün 90% daha az enerji sərf edir və daha az istilik yayır".

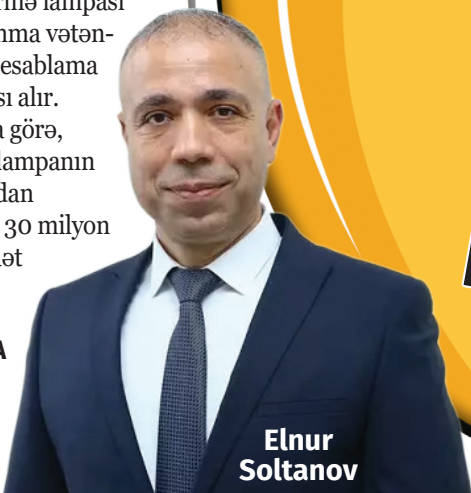
Mütəxəssis vurğulayır ki, LED lampaların ilkin qiyməti daha yüksək olsa da, onların uzunömürlü olması və az enerji sərf etməsi elektrik xərclərində əhəmiyyətli qənaətə səbəb olur: "Közərmə lampaları texnologiya baxımından artıq köhnəlmiş sayılır".

Ətraf mühitin qorunması

Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, közərmə lampalarının yüksək enerji sərfiyyatı, elektrik enerjisinin istehsalında istifadə olunan təbii resursların daha çox istismarına gətirib çıxarır. Bu isə karbon qazı emissiyalarının artmasına səbəb olur. Əvəzində LED lampalar daha ekoloji təmiz hesab olunur və bu keçid iqlim dəyişikliyi ilə mübarizədə mühüm rol oynayır. "Enerji resurslarından səmərəli istifadə və enerji effektivliyi haqqında" qanuna edilən dəyişiklik layihəsində qeyd olunub ki, bir il ərzində istifadə olunan bir milyon közərmə lampaları 131.4 mln. kVt.st elektrik enerjisi istehlak edir və bu həcmdə enerjinin istehsalı üçün 33.23 min ton şərti yanacaq (29.1 mln. m3 təbii qaz) istehlak olunur. Bu isə nəticədə 63.6 min ton karbon emissiyası deməkdir. Həmin közərmə lampaları LED lampaları ilə əvəz olunduğu halda tələb olunan elektrik enerjisinin istehsalı, ona sərf edilən yanacaq və emissiyanın miqdarı 8.6 dəfə azalacaq.

Xarici təcrübə

Közərmə lampalarının mərhələli şəkildə ləğvini həyata keçirən ilk ölkə Avstraliya olub. Avropa İttifaqı 2009-cu ildən başlayaraq közərmə lampalarının mərhələli şəkildə ləğvinə başlayıb və 2012-ci ilə qədər bu proses tamamlanıb. ABŞ-də 2023-cü ilin avqust ayından etibarən yeni enerji səmərəliliyi standartlarına cavab verməyən közərmə lampalarının satışı qadağan edilib. Filippin 2008-ci ildə qəbul etdiyi qanunla 2011-ci ildən etibarən közərmə lampalarının istehsalı, idxalı və satışını qadağan edib.

Elnur Soltanov

Azad Qeybullayev

ÜÇ MİN İLLİK TARIXI OLAN “CƏNNƏT ŞƏHƏR”

Malaqa 2018-ci ildə dünyanın xoşbəxt şəhəri seçilib. Bu gün də şəhər unudulmaz tətil üçün unikal məkanlardan hesab olunur. Burada ziyarət etmək üçün maraqlı yerlər çoxdur.

TƏRANƏ MƏHƏRRƏMOVA
taranamaharramova@kaspi.az

İspaniyanın Malaqa şəhərinin üç min illik tarixi olsa da, müasir atmosfərə malikdir. Tarixi Əndəlüs bölgəsinin ikinci böyük şəhəri çox zəngin mədəni irsə ev sahibliyi edir. Kosta del Solun paytaxtı olan şəhər tarixi ərzində Finikiya, Roma və Ərəb mədəniyyətlərinin təsirini yaşayıb. Bu izlər bu gün də şəhərin memarlığına, həyat tərzinə, mədəniyyətinə hopub. Görkəmli rəssam Pablo Pikasso, Hollivudda məşhurluq qazanan ilk ispan aktyoru Antonio Banderas bu şəhərdə doğulublar. Şəhərdə muzeylər, küçələr, restoranlar və hotellər dahi rəssamın adını daşıyır, Banderasa da sonsuz pərəstiş var. Nobel mükafatçısı Visente Alexandre Malaqanı “cənnət şəhər” adlandırıb...

ƏBƏDİ BAHAR ŞƏHƏRİ

Malaqa Hava Limanı da Pikassonun adını daşıyır. Hava limanından şəhərə müntəzəm ekspress avtobuslar və qatarlar işləyir. Ağ rəngli və növbə ilə müştəri gözləyən taksilər qiyməti saygıca uyğun hesablayırlar.

Malaqa 2018-ci ildə dünyanın xoşbəxt şəhəri seçilib. “Bu gün də Malaqa

unudulmaz tətil üçün bir imkanlar təqdim edən şəhər kimi tanınır. Burada hər kəs ziyarət etməyə maraqlı yerlər tapır. Əndəlüsün bu unikal şəhəri Avropa məktəblilərinin həftəsonu tətil yeridir” fikirlərini Roma-Malaqa təyyarəsində eşidirəm.

Dənizə baxan cənub hissəsi istisna olmaqla, Malaqa hər tərəfdən dağlarla əhatə olunub. Bu mənzərəni təyyarə hava limanına enərkən müşahidə etmək mümkündür.

Şəhərin 16 çimərliyi Mavi bayrağa layiq görülüb. Çimərliklərə giriş pulsuzdur. “Bu, orta illik temperaturu +22°C olan əbədi bahar şəhəridir. Malaqada ildə bir neçə dəfə yağış yağır. Şən və qonaqpərvər şəhər, günəşli sahil zolağı, zərifliyi ilə İtaliyanın ənənəvi “rivieraları” ilə rəqabət aparır. İmtiyazlı ictimaiyyət - şou-biznes kralları, aristokratlar, neft şeyxləri - Kosta del Solun misilsiz cənnətində istirahət edirlər”, - deyə

avtobusla şəhər turu zamanı bələdçi bildirdi.

Şəhərdə yaşıl məkanlar, tipik məhəllələr, səs-küylü və böyük prospektlər mükəmməl harmoniya altında bir arada mövcuddur: burada günəş demək olar ki, hər gün işıq saçır, dağın ətəyində isə Aralıq dənizinin ecazkar mavi suları dalğalanır.

“Malaqa incəsənəti sevir. Burada tez-tez festivallar keçirilir. Şəhər il boyu turistlərin istirahət edə biləcəyi yerdir. Malaqa hər bir ziyarətçini qısa bir gəzintidə valeh edəcək xüsusi cazibəyə malikdir. Mədəniyyət, adət-ənənələr, qastronomiya, mülayim iqlim və insanların qonaqpərvərliyi...” - deyə avtobusla şəhər gəzintisi zamanı bələdçi məlumat verir.

Malaqa bir gündə kəşf edilə bilən şəhər deyil. Şəhərin ruhunu duymaq üçün küçələrini dolaşmalı, tarixi yerlərinə toxunmalısan.

Şəhərin füsunkar tarixi mərkəzi və çoxmərtəbəli binaları və böyük ticarət mərkəzləri var.

“FLAMENKO” RƏQSI HƏR YERDƏDİR

Küçələrindən irəlilədikcə gitaraların zərif səsi eşidilir. Burada “Flamenko” rəqsi hər yerdədir. Turistlər onu dinləyə, rəqs edə bilirlər.

Tarix bu şəhərdə o qədər yaxşı qorunub saxlanılıb ki, keçmişə səyahət etmək də mümkündür. Malaqa Katedralına və ya La Manquitaya səyahət adama 16-cı əsr İntibah əzəmətinə nümayiş etdirir. Şəhərin ən qədim abidəsi olan Roma Teatrı Gibralfaro təpəsində yerləşir. Birinci əsrə aid abidə hazırda Roma İmperiyasının Malaqadakı mövcudluğunun ən böyük simvollarından biridir. Bu, həm də qədim Roma həyat təzi və adət-ənənələri haqqında turistlərin daha çox məlumat əldə edə biləcəyi bir yerdir.

17 AVROLUQ BİLET 100 AVROYA TƏKLİF OLUNUR

Malaqa arxitekturasında ərəb memarlığının izləri də çoxdur. “Alcazaba” saray-qalası buna ən yaxşı nümunədir. Bura səyahətçini Moorish (müsəlman) dövrünə aparan qədim saray-qaladır. “Alcazaba de Malaga” haqlı olaraq şəhərin mədəni irsinin simvolu sayılır. Cəbralfaro dağında müsəlman hökmdarları tərəfindən tikilmiş saray-qala təkcə tarixi dəyəri ilə deyil, həm də unikal atmosferi ilə turistləri cəlb edir. Qala doqquzuncu əsrin birinci yarısında xəlifə I Əbdürrəhman tərəfindən piratların hücumlarından müdafiə məqsədilə tikilib. Saraya turistlərin axını müşahidə edirəm. Əməkdaşlardan öyrənirəm ki, saraya daxil olmaq üçün bileti bir ay qabaqdan - onlayn almaq lazımdır. Turist qruplarının axını fərqi qaydada bilet alanlara maneçilik yaradır. Nəticədə muzeyin əməkdaşları “turizm qruplarına qoşulmaq istəyirsinizsə 100 avroya bilet ala bilərsiniz”, - deyə açıq şəkildə təklif edirlər. Halbuki normalda biletin qiyməti 17 avrodur. Nəticədə bu möhtəşəm tikilini kənardan seyr etməli oluram.

FUTBOLUN ÇOX SEVİLDİYİ ŞƏHƏR

Tarix həm də Malaqanın mətbəxində izini qoyub. Şəhər mətbəxi romalıların, finikiyalıların, yunanların və ərəblərin kulinariya ənənələrini özündə birləşdirir. Əsas ənənəvi yeməklərə dəniz məhsulları daxildir və qiyməti 13-18 avro arası dəyişir. Diqqətimi çəkən məqamlardan biri - Malaqada bütün sahələrdə, ictimai

nəqliyyatda, restoran və kafelərdə, dükan və bazarda, hətta sanitar qovşaqların təmizliyində ispanların özlərinin işləməsidir. Burada İtaliyadakı kimi miqrant axını ilə rastlaşmırsan. Bunu şəhərin ümumi sosial-iqtisadi vəziyyəti ilə əlaqələndirirlər. Malaqada futbolu çox sevirlər. Küçələrdə ispan futbolunun ulduzlarının köynəklərini geyinənlərə rast gəlmək olur. Hətta turistlər də hörmət əlaməti olaraq

ispan “ulduzları”nın köynəklərini geyinirlər. “Malaqa” futbol klubunun isə bir əsrdən çox tarixi var. Komanda ev oyunlarını 30 min azarkeş tutumuna malik La Rosaleda stadionunda keçirir. Klub Qətar Şeyxi Abdullah bin Nasser Al-Taniyə məxsusdur. Futboldan söz düşəndə hamının üzündə təbəssüm yaranır.

Əgər peşəkarlığı önə çəkər, təvazökarlıq və əzmlə çalışarsa, Amin Rzayev nəinki Premyer Liqada, hətta beynəlxalq səviyyədə də Azərbaycan futbolunun yeni simasına çevrilə bilər. Əks halda, o da adı keçmişlər sırasında xatırlananlardan biri olacaq.

TEZ PARLAYIB TEZ SÖNƏNLƏR

Azərbaycan Premyer Liqasının 33-cü turu maraqlı hadisə ilə yadda qaldı: artıq çempionluğu təmin etmiş "Qarabağ"ın heyətində 15 yaş 204 günlük Amin Rzayev debüt etdi. Bu, son 12 mövsümün rekord göstəricisidir. O, 16 yaşı tamam olmadan Premyer Liqada oynayan son 15 mövsümdəki altıncı futbolçudur. Rzayevdən daha gənc yaşda yalnız Budaq Nəsirov və Anar Həsənov debüt edib. Digər adlar - Orxan Əliyev, Elnur Cəfərov və Səbuhi Abdullazadə də vaxtilə "çox ümidverici" sayılırdılar. Bəs onların taleyi necə oldu?

Yazıda bu suala cavab axtaracaq, Amin üçün nəyin düzgün, nəyin yanlış "yol xəritəsi" ola biləcəyinə nəzər salaçağıq.

60 MİLYONLUQ BUDAQ

Rekordçu Budaq Nəsirov 2011/12 mövsümündə, 15 yaş 128 gündə "Turan"ın heyətində debüt etdi. Daha sonra, o, özünü "Kəpəz"də göstərdi. Budaq 2016-cı ildə Portuqaliyanın "Sportinq" klubu ilə müqavilə bağladı. "Ulduz ovçusu" kimi tanınan Lissabon klubu onun potensialına o qədər inanırdı ki, gənc futbolçuya 60 milyon avroluq təminat məbləği təyin edilmişdi. "Sportinq"ın B komandasında başlanğıc yaxşı olsa da, Budaq sonradan

günlüyündə "Sumqayıt"da debüt edən yarımmüdafiəçi hazırda 23 yaşındadır və yetirməsi olduğu klubun liderlərindəndir. Ondan fərqli olaraq digərləri üçün fərsətlər ötüb keçmiş olsa da, Səbuhi üçün hələ də hər şey mümkündür. Sadəcə, artıq daha bir pillə adlamağın vaxtıdır.

formadan düşdü. İkinci ilində demək olar ki, şans qazanmayan yarımmüdafiəçi icarə ilə "Zirə"yə gəldi, ardınca yenidən Pireney yarımadasına qayıtdı və tezliklə demək olar ki, futbol dünyasından silindi.

Hətta bir müddət onun Türkiyədə xidmət sahəsində çalışdığı belə iddia olunurdu. "Turan Tovuz" 2023-cü ildə Nəsirova ikinci şansı verdi, lakin intizamsızlıq səbəbindən bundan da yararlanı bilmədi. Qısamüddətli "Karvan" karyerasının ardınca Budaq yenidən "yoxa çıxıb".

Siyahının ikinci adı Anar Həsənov 15 yaş 202 gündə "Rəvan"da debüt etsə də, karyerası uğurlu alınmadı.

ƏLDƏN VERİLƏN FÜRSƏT

2011-ci ildə "Sumqayıt"da debüt edən Orxan Əliyev uğurlu çıxışı ilə diqqət

çəkməyi bacarmışdı. Bir il sonra artıq Portuqaliyanın köklü klublarından "Portu"nun diqqətini çəkən gənc oyunçu komandanın baxışına dəvət aldı. Klub onu əvəzedici heyətə götürmək istəsə də, Orxanın planları başqa idi. O, yalnız əsas komandada oynamaq istədiyi üçün bu transfer baş tutmadı. Sonradan "Xəzər Lənkəran"dan tutmuş "Araz-Naxçıvan"a qədər bir çox komandalarda oynasa da, heç cür arzuladığı zirvəyə çata bilmədi. Hazırda 29 yaşında olan hücumçu "Turan Tovuz"un formasını geyinir. Bir o qədər də şans qazanmayan forvard yenidən I Liqaya yüksələn "Şəfa" klubunun transfer hədəfidir. Güman ki, növbəti mövsümü məhz Bakı klubunda keçirəcək.

xarakter, mental hazırlıq və peşəkarlıqda axsaqlılar. Mahir

Emreli, Ramil

Şeydayev, Araz Abdullayev və digər bir neçə ad da buna nümunədir. Amin düzgün yol seçməli, həm intizamlı, həm də məqsədyönlü olmalıdır. Təkcə debüt etməklə yox, davamlı inkişafı fərqlənmək, real karyera qurmaq onun əsl uğuru olacaq. O, gənc yaşda Azərbaycan futbolunda nadir rast gəlinən fərsəti qazanıb. İndi bu fərsəti dəyərləndirmək növbəsi özündədir. Əgər peşəkarlığı önə çəkər, təvazökarlıq və əzmlə çalışarsa, nəinki Premyer Liqada, hətta beynəlxalq səviyyədə də Azərbaycan futbolunun yeni simasına çevrilə bilər. Əks halda, o da adı keçmişlər sırasında xatırlananlardan biri olacaq. Aminin daha yaxşı nümunə olması diləyi ilə...

Daha bir uğursuz Portuqaliya sərgüzəşti

15 yaş 320 günündə "Xəzər Lənkəran"da debüt edən Elnur Cəfərov

siyahımızda Budaq Nəsirovla birgə gələcəyinə ən çox ümid bəslənən ad idi. O, 2016-cı ildə Portuqaliyanın "Tondela" klubuna keçdi. Lakin bir neçə ay sonra baş məşqçi ilə yaşadığı konflikt səbəbindən komandadan ayrıldı. Düzdür, Elnur dərhal Azərbaycana qayıtmadı. O, "Tondela"dan sonra Xorvatiyanın "Duqopolje" klubunda çıxış etdi. Lakin orada da möhkəmlənmək mümkün olmadı. Ardınca ölkə daxilində həm Premyer Liqa, həm I Liqada şans qazanan Cəfərov tam mənada özünü göstərə bilmədi və potensialını tam açması mümkün olmadı. Hazırda o, "Şəfa"nın heyətində çıxış edir. Siyahının ən stabil inkişaf göstərən üzvü Səbuhi Abdullazadədir. 15 yaş 349

Orxan Əliyev

Səbuhi Abdullazadə

Budaq Nəsirov

Amin Rzayev üçün dərs: istedad yetərli deyil

Amin Rzayev üçün isə hər şey indi başlayır. Qurban Qurbanov kimi ciddi və sistemli məşqçinin rəhbərliyi altında formalaşmaq, onun üçün böyük şansıdır. Belə bir mütəxəssis ona şans verirsə, deməli, həqiqətən, böyük potensiala malik oyunçudur. Amma sadəcə istedad kifayət deyil. Budaq, Elnur, Orxan kimi adlar bacarıq baxımından zəif deyildi, lakin